

YHDESSÄ ELÄMÄÄN!

Tapaustutkimus kasvatusyhteistyön lähtökohdista ja toteutuksesta Laukaassa

Sampo Sandell

Pro gradu –tutkielma

Syksy 2005

Opettajankoulutuslaitos,

Hämeenlinnan toimipaikka

Kasvatustieteiden tiedekunta

Tampereen Yliopisto

TAMPEREEN YLIOPISTO

Kasvatustieteiden tiedekunta

Opettajankoulutuslaitos, Hämeenlinnan toimipaikka

SANDELL SAMPO: YHDESSÄ ELÄMÄÄN!

Tapaustutkimus kasvatusyhteistyön lähtökohdista ja toteutuksesta Laukaassa.

Pro gradu –tutkielma, 77 s., 3 liitettä. Syyskuu 2005.

Tutkimuksessa selvitettiin tapaustutkimuksen menetelmin Laukaassa käynnistettyä kasvatusyhteistyötä. Tutkimuksen teoreettisena viitekehyksenä olivat keskeiset postmodernin ajan ja kasvatuksen kuvaukset. Pääongelmana oli selvittää kasvatusyhteistyön syntyä ja syitä sekä tutkia haastateltavien antamia merkityksiä käynnistetyille kasvatusyhteistyölle. Tuloksia peilattiin postmodernin keskeisiin teorioihin.

Tutkimuksen kohdejoukko muodostui viidestä laukaalaisesta kasvattajasta ja yhdestä nuoresta. Kohdejoukko edusti kasvatustyön käynnistäneitä kasvattajia eri tahoilta. Haastateltava nuori toi kasvatettavan näkemyksen aineistoon. Tutkimusmenetelmänä käytettiin teemahaastattelua. Tutkimusaineiston analyysi toteutettiin laadullisesti teemoittelua käyttäen.

Tutkimuksen perusteella voidaan todeta postmodernin ajan muuttaneen kasvattajien arvoja ja auktoriteettiasemaa sekä kasvuympäristöä. Käynnistetyn kasvatusyhteistyön päämääränä oli yhteisöllisyyden ja aikuisten vastuullisuuden lisääminen koko kylän alueella. Kasvatusyhteistyön toteutumista edistävinä tekijöinä nähtiin mallin periaatteet ja saavutukset sekä keskeisten toimijoiden työpanos. Toimintaa vaikeutti järjestäytymättömyys, joka muodostui uhkaksi toiminnan jatkuvuudelle. Postmodernin ajan erityispiirteet näkyvät tutkimuksessa niin kasvatusyhteistyön syntyyn johtaneissa tekijöissä kuin myös sen toteuttamisessa. Yksilöllisyys ja yhteisen arvopohjan mureneminen näkyi kasvatuksen asiantuntijoiden suhtautumisessa, kunnan osallistumisessa ja heikossa sitoutumisessa mallin periaatteisiin.

Asiasanat: kasvatusyhteistyö, kasvatustavoitteet, kasvuympäristö, postmoderni, vanhemmuus, yhteisöllisyys

SISÄLLYS

1	<i>Johdanto</i>	7
2	<i>Kasvatus postmodernissa ajassa</i>	9
2.1	Postmoderni aikakausi	9
2.2	Kasvatus ja postmoderni	12
2.3	Postmodernin kritiikki	19
2.4	Laukaan malli	19
3	<i>Tutkimuksen toteutus</i>	23
3.1	Tutkimustehtävä	23
3.2	Tutkimusote ja sen valinta	23
3.3	Aineiston hankintamenetelmän valinta	25
3.4	Tutkimuksen kohdejoukko ja haastattelun kulku	27
4	<i>Tutkimusaineiston analysointi</i>	30
4.1	Aineiston järjestäminen	30
4.2	Analyysimenetelmä	30
4.3	Tutkimuksen luotettavuus	32
4.4	Anonymiteetti tutkimuksen eettisenä kysymyksenä	34
5	<i>Tulokset</i>	36
5.1	Mallin syntyä kuvaavat tekijät	36
5.2	Mallin leviämistä selittävät tekijät	39
5.3	Mallin toteuttamista hankaloittaneet tekijät	43
5.4	Mallin yhteys nykyhetkeen ja sen kasvatuskysymyksiin	49
5.5	Kasvatuksen arvot ja lähtökohdat	54
5.6	Kasvatussyhteistyö ja sen painotukset	59

6	<i>Kasvatusyhteistyö postmodernissa ajassa –tutkimuksen tuloksista</i>	63
6.1	Tutkimusaineiston yksimieliset ja eriävät näkemykset	63
6.2	Kasvatustieteen lähestymistapoja postmoderniin yhteiskuntaan	65
6.3	Kasvatusyhteistyö ja sen toteutus postmodernissa ajassa	67
6.4	Tutkimuksen arviointia	68
7	<i>Lähteet</i>	71
7.1	Litteet	75

1 JOHDANTO

Kasvattajan tehtävä ja siihen liittyvät kysymykset ovat usein esillä sanoma- ja aikakauslehtien palstoilla. Keskusteltaessa nykyajasta ja sen erityispiirteistä keskustelu siirtyy usein kasvatukseen ja nykynuorten päivittelemiseen. Kasvattajien välinen yhteistyö on korostunut kasvatukseen siirryttyä yhä enemmän kotien ulkopuolelle. Kodin ja koulun välistä yhteistyötä korostetaan koulujen opetussuunnitelmissa. Yhteistyöhankkeita eri kasvatustahojen välillä on käynnissä useissa kunnissa. Yhteistyön eräänä piirteenä on usein vanhempien osuuden jääminen vähäiseksi. Sama vanhempien hiljaisuus liittyy yleisemminkin julkisiin keskusteluihin kasvatuksesta (Hoikkala 1993, 47).

Laukaassa vanhempien käynnistämä kasvatusyhteistyöhanke on mielenkiintoinen tapaus sekä levinneisyytensä että laajuutensa vuoksi. Mallissa on haluttu yhteistyön ulottuvan kaikkialle lasten ja nuorten elinympäristöön. Tutkimuksen kohteena olevasta mallista on olemassa vain vähän tieteellistä tutkimusta, lähinnä opinnäytetöitä. Käytössäni oli kaksi opinnäytetystä (mm. Kujala & Ojanperä 1997), jotka tutkimusmenetelmiensä ja kysymyksenasetteluidensa vuoksi jättivät useita avoimia kysymyksiä. Lisäksi työt oli tehty heti mallin käynnistymisen jälkeen. Tutkimukseni voidaankin ajatella täydentävän kyseisiä opinnäytetöitä ja tuovan uusia näkökulmia niiden muodostamaan kuvaan kasvatusyhteistyöstä.

Kiinnostuin Laukaan kasvatusyhteistyöstä luokanopettajaopiskelujeni aikana vuonna 1999, kun olin kuullut kotipaikkakunnaltani Jyväskylältä hankkeesta ja sen synnystä. Kasvatuksen piirteet postmodernissa ajassa olivat tulleet lähelle opiskelujen myötä ja kasvattajana minua kiinnostaa kasvatuksen nykytila ja tulevaisuuden näkymät. Usein esitetään kuvauksia opettajan työn ja kasvattajana toimimisen varjopuolista. Kasvatuksen ongelmiin vastaaminen herätti kiinnostuksen mallia kohtaan. Aiheen valintaa helpotti, että tunsin kasvatusyhteistyön käynnistämisessä keskeisessä roolissa vaikuttaneen henkilön ja tiesin hänen avullansa saavani tutkimuksessa tarvitsemiä tietoja hankkeesta, sen käynnistymisestä ja sen nykytilasta.

Tutkimuksessani olen laadullisen tapaustutkimuksen menetelmin muodostanut kuvaa siitä kasvatustodellisuudesta, jossa kasvatusyhteistyömalli sai alkunsa. Tutkimuksessani pyrin myös avaamaan kasvatusyhteistyön käytännön toiminnassa esiin nousseita näkökulmia ja ajatuksia.

2 KASVATUS POSTMODERNISSA AJASSA

Laukaassa kehitetty kasvatusyhteistyömalli on käynnistynyt vanhempien aloitteesta ja yhteisössä havaituista ongelmista käsin. Tarkoitus ei ole ollut ainoastaan yrittää vaikuttaa ongelmalliseksi koettuihin asioihin, vaan muuttaa kasvatusilmapiiriä yleisemminkin. Tämä laajempi kasvatuksellinen näkökulma tekee siitä mielenkiintoisen mallia ja sen lähtökohtia tarkasteltaessa. Tutkimuksessa peilaan mallia postmodernin kasvatuksen teorioihin.

2.1 Postmoderni aikakausi

2.1.1 Postmoderni ja arvot

Modernin aikakauden jälkeinen aikakausi, jota tässä tutkimuksessa nimitän postmoderniksi aikakaudeksi, on ollut ajankohtainen keskustelunaihe tieteellisessä keskustelussa jo vuosien ajan. Erityisesti sosiologian piirissä on herännyt keskustelua nykhetken murroksesta, jonka sanotaan johtuvan siirtymisestä moderneista yhteiskunnista postmoderneihin yhteiskuntiin. Postmodernille aikakaudelle on olemassa aikakauden hengen mukaisesti useita nimityksiä kuten jälkimoderni-, jälkiteollinen-, myöhäismoderni, refleksiivinen moderni tai modernin moderni aikakausi (Beck 1995, 12-15, Giddens 1995, 149). Tässä tutkimuksessani käytän postmodernia tarkoittamaan laajasti aikakauteen liittyviä ilmiöitä, jotka yhdistetään edellä mainituilla käsitteillä kuvattuun laajaan, yhteiskunnalliseen murrokseen. Käsitellen postmoderneina niitä ilmiöitä, jotka liitetään tieteellisessä keskustelussa teollisten yhteiskuntien vallalla olevaan murrokseen.

Postmodernia aikakautta luonnehditaan filosofisessa ja sosiologisessa keskustelussa monin eri tavoin. Yhteistä luonnehdinnoille Suorannan (2000, 30-31) mukaan on, että modernia aikakautta leimannut usko suuriin kertomuksiin (tieteen ja tekniikan voittokulku, aatteelliset järjestelmät) häviää. Kansallisvaltiot, puolueet, ammattikunnat ja laitokset menettävät merkitystään. Niiden tilalle ei näytä ilmaantuvan mitään. Modernin yhteiskunnan päämäärän (yhtenäisen järjestelmän luominen ja ylläpitäminen) kadottua ja perustan hävittyä, tiede ja tieteen muuttunut filosofia menettävät

merkitystään kulttuuria koossa pitävänä voimana. Jäljelle jää Suorannan mukaan pirstoutunutta informaatioainesta ja yleistä hämmennystä huomisesta.

Siirtyminen postmoderniin aikakauteen, josta Beck (1995, 17) käyttää nimitystä riskiyhteiskunta, tapahtuu hiljaisesti, suunnittelematta ja kenenkään sitä toivomatta. Muutos tapahtuu kuin varkain, modernin aikakauden omien järjestelmien ja periaatteidensa mukaisesti. Tämä tapahtuu modernisaation seurauksena modernisaatioprosesseissa, jotka ovat sokeita ja kuuroja omille vaikutuksilleen ja tuottamilleen uhkilleen.

Bauman (1996, 191-196) kuvaa postmodernia täysin kehittyneeksi moderniksi, joka on tullut tietoiseksi itsestään. Siirtyminen modernista postmoderniin ei ole modernin aikakauden kriisi, vaan modernin ajan jatke ja voittokulku. Postmoderni on itseään tuottava ja ylläpitävä pysyvä sosiaalinen tila, jolla on omat erityispiirteensä. Baumanin postmodernin sosiologinen teoria kuvaa modernin kansallisvaltioista koostuvan maailman tavoitteleman järjestyksen korvautumista postmodernissa epäjärjestyksellä. Moderneissa yhteiskunnissa tavoitellun tasapainoisen, kiinteän ja yhtenäisen kokonaisuuden on korvannut sosiaalinen tilanne, joka on epätasapainoinen ja sattumanvarainen. Kaikki löydettävissä oleva järjestys on paikallista, äkillistä ja väliaikaista. Postmoderni tilanne on jatkuvassa liikkeessä ja muutoksessa vailla selkeää kehitys-suuntaa. Postmodernissa yhteiskunnassa Baumanin (1996, 211-212) mukaan auktoriteetti on moniarvoistunut. Ei ole olemassa ihmistahtoa vahvempaa voimaa, moraalista auktoriteettia, eikä universaalia moraalialia.

2.1.2 Postmoderni ja yksilöt

Postmoderni aikakausi muuttaa ratkaisevasti yksilön suhtautumista itseensä, muihin yksilöihin ja yhteiskuntaan. Baumanin (1996, 200-201) mukaan postmodernin nähdään heijastuvan identiteetin muodostumiseen. Pysyvän ja johdonmukaisen minäkäsityksen korvaa läpi elämän jatkuva minän koostamisprosessi, jossa minää koostetaan ja puretaan jatkuvasti ilman näkyvää tavoitetta tai suuntaa. Puolimatka (1995, 64) toteaa identiteetin koostamisprosessissa muutoksen näkyvän postmodernina ajattelutapana pyrkiä näkemään ja arvostamaan erilaisuutta ja *toiseutta* eli ominaisuuksia, arvoja, käsityksiä, maailmankuvia, elämäntyylejä, jotka modernissa määrittelyssä

ovat jääneet *toisiksi*, vähempiarvoisiksi. Beck (1995, 20, 27-30) viittaa samaan määritellään yksilöllistymistä postmodernissa maailmassa. Modernin yhteiskunnan varmuuksien hajoamisesta seuraa, että ihmiset alkavat etsiä ja keksiä uusia varmuuksia. Yksilöllistyminen ei ole yksilön vapaa päätös, vaan yksilöt on pakotettu yksilöllistymään. Yhteiskunnassa on muodostunut mekanismi, joka tuottaa yksilöllistymistä. Sitä ruokkivat lisääntynyt koulutus, kasvava liikkuvuus ja kiristynyt kilpailu. Nämä himmentävät suvun, ydinperheen, naapuruston, työyhteisön ja ammatin muodostamaa yhteisöllisyyttä. Yhteiskunnan kriisit tulevat yksilön kriiseiksi. Uhat, mahdollisuudet ja vaikeat valinnat, jotka oli aiemmin mahdollista ratkaista perhe- tai kyläyhteisössä, tulevat yksilön itsensä ratkaistavaksi. Postmodernissa maailmassa sosiaalisia siteitä ei voi periä, vaan ne on luotava aktiivisina toimijoina työssä ja harrastuksissa.

Postmoderni yhteiskunta pakottaa Rinteen & Salmen (1998, 57-59) mukaan yksilöt organisoimaan elämänsä ja antamaan sille omat merkityksensä. Esimerkkinä yksilöitymisestä voidaan verrata perheen asemaa modernissa ja postmodernissa ajassa. Aikaisemmin elämää määräisivät liikkumatilaa supistaneet, pitkälle säätyperusteiset avioliittokäytännöt, jotka pakottivat ihmisiä yhteisyyteen. Postmodernissa taas perhe on hajonnut useiksi erilaisiksi malleiksi, jotka murtavat vallinneen yhteisyyden ja pakottavat ihmiset yksilöllisiin valintoihin. Bauman (2002, 77-78) toteaa valintojen olemassaolon aiheuttavan tunteen valintojen epävarmuudesta ja levottomuuden jatkuvuudesta. Uudessa tilanteessa Baumanin mukaan kaikki on kiinni yksilöstä itsestään.

2.1.3 Postmoderni aikakausi ja asiantuntijuus

Nykyajan yhteiskunnallista tilaa koskevat luonnehdinnat kuvaavat asiantuntijoiden erikoistuneen voimakkaasti. Tämä on seurausta tieteellisen tiedon ja tutkimuksen lisääntymisestä. Erikoistuminen vaikuttaa asiantuntijoiden rooliin yhteiskunnallisessa keskustelussa. Giddensin (1995, 123-129) mukaan yksilöllistyminen on muuttanut asiantuntijoiden roolia yhteiskunnassa ja yksilöiden elämässä. Moderni maailma uskoi asiantuntijoihin. Modernin maailman alkuvaiheessa oli tyypillistä asiantuntijoiden laaja-alainen tietämys ja osaaminen. Asiantuntijuus on muuttunut jakautuneeksi ja kiistanalaiseksi. Asiantuntijoiden roolia muuttaa se tosiasia, että asiantuntijan tie-

dot voi omaksua periaatteessa kuka tahansa, kenellä on koulutukseen vaatimaa aikaa ja resursseja. Tämän vuoksi asiantuntijoiden kompetenssia on mahdollista tarkistaa. Näin asiantuntijateoriat, -käsitteet ja -tulokset ovat Giddensin mukaan suodattuneet takaisin maallikkoväestöön. Toisaalta asiantuntijoiden erikoistuminen yhä kapeammille alueille on johtanut siihen, että asiantuntijat muuttuvat oman erikoisalansa ulkopuolella yhä useammin maallikoiksi.

Beckin (1995, 74-77) mukaan yleisenä oletuksena erikoistuneiden asiantuntijoiden kyvyistä on, että he voivat ratkaista mielipide-eroja oman erityisalansa tietojen ja taitojen avulla. Tilanne voi kuitenkin todellisuudessa olla päinvastainen, sillä yhä vaikeampiin kysymyksiin pureutuva tutkimus rikkoo Beckin mukaan pakostakin omat selkeyden ja yksinoikeuden vaatimuksensa. Baumanin (1996, 144-145) mukaan intellektuellien muodonmuutos monen alan tietäjistä erityisalan intellektuelliksi aiheutti sen, että koulutetut luokat käsitetään asiantuntijoiksi. Heidän roolinsa on maallikkoyhteisön silmissä vaihtunut opettajan, oppaan ja vartijan roolista operaattoriksi. Erikoistuminen on lisännyt asiantuntijoiden jakautumista, erikoisaloista on tullut yhä tarkemmin vartioituja ja muiden erikoisalojen auktoriteettia arvostelevia saarekkeita. Nykyään asiantuntijat joutuvat Baumanin (1996, 153-154) mukaan taistelemaan markkinaosuudestaan muiden viihdykkeiden rinnalla alati kiristyvässä kilpailussa julkisuudesta. Siljander (2000, 15-16) käsittelee pedagogisten instituutioiden roolinmuutosta lasten kasvattajina. Hänen mukaansa pedagogiset instituutiot ovat modernissa yhteisöissä traditionaalisesti huolehtineet kasvatus- ja sivistystehtävistä. Viimeaikainen kehitys on hänen mukaansa hämärtänyt eri instituutioiden välisiä rajoja. Tämän vuoksi kasvatusta ei ole enää kenenkään erityinen tehtävä.

2.2 Kasvatus ja postmoderni

Tutkimuskohteena oleva kasvatusyhteistyömalli pyrkii vaikuttamaan kasvatuksen suuntaan ja päämääriin. Seuraavassa kuvaan kasvatusta ja sen piirteitä postmodernissa ajassa.

2.2.1 Kasvatus ja arvot

Kasvatus ja arvot on kasvatuksen perinteisessä määrittelyssä liitetty kiinteästi toisiinsa. Puolimatka (1999, 17-23) toteaa perinteisten kasvatuksen määrittelyjen perustuvan ajattelutavalle, että ihminen on arvotietoinen olento. Ihminen arvioi ja asettaa arvojärjestykseen tarpeitaan ja halujaan. Kasvatukselle asetetut tavoitteet taas ilmaisevat näkemyksen siitä, mikä on elämässä arvokasta. Eri yhteiskunnissa elämän arvot asetetaan jossain määrin erilaiseen järjestykseen. Myös eri ihmisillä on erilainen käsitys siitä, mihin kasvatuksessa tulisi pyrkiä.

Kasvatuksen määrittelyssä on olemassa erilaisia lähestymistapoja. Puolimatka (1995, 78-80) toteaa kasvatuksen käsitteen olevan sidoksissa sen lähikäsitteisiin (opetus, sosiaalistaminen, hoivaaminen). Keskeinen ero kasvatuksen eri määritelmässä on siinä, miten kasvatuksen arvot määritellään. Kasvatusfilosofisessa kasvatuksen määrittelyssä voidaan painottaa mm. hermeneuttista, kriittistä ja analyyttistä filosofian suuntausta.

Puolimatkan (1995, 80-81) mukaan **hermeneuttisessa** määritelmässä kasvatuksen perustana olevien arvojen nähdään kehittyneen ihmisen historiassa ja ilmenevän kulttuuriperinteessä. Hermeneuttisen kasvatusmääritelmän mukaan yleispätevää ja historiallisesti muuttumatonta etiikkaa ei voi olla olemassa, vaan kaikille yksilöille yhteinen objektiivinen merkitys on kulttuuriperinteessä, jossa menneisyys vaikuttaa nykyisyyteen. *Kasvatus tapahtuu menneisyyden, nykyhetken ja tulevaisuuden kolmitahoisessa kentässä.* Hermeneutiikassa kasvatus toteutuu kulttuurin ja yksilön vuorovaikutuksessa. Siljanderin (2002, 75-76) mukaan hermeneuttisessa määritelmässä korostuu kasvatuksen jännite kasvatettavan individualisaation (kasvatettavan identiteetin ja persoonan muodostumisen) ja sosialisoinnin (kasvatettavan kulttuurin ja yhteiskunnallisen tehtävän) välillä.

Kriittisessä kasvatuksen määritelmässä Siljanderin (2002, 154-155) mukaan kasvatus nähdään poliittis-yhteiskunnallisena toimintana, jossa ihmisten asemia määritetään jatkuvasti yhteiskunnan luokkahierarkiassa ja valta-asemissa. Puolimatka (1995, 81-82) toteaa kriittisen teorian kasvatuskäsityksen painottavan vuorovaikutusta. Kasvatuksessa on olennaista kehittää valmiuksia, jotka mahdollistavat kulttuurin arvioin-

tia, kritiikkiä ja kehittämistä. Kasvatuksen arvomaailma ei ole ennalta määrätty, vaan arvojen ja normien katsotaan rakentuvan kasvattajan ja kasvatettavan sekä yhteiskunnan kolmitahoisessa vuorovaikutuskentässä. Perinteen välittäminen on luonteeltaan perinteen argumentointia.

Siljander (2002, 133-136) jakaa kasvatuksen määritelmät kuvaileviin ja preskriptiivisiin määritelmiin. Kuvaileva kasvatuksen käsite määrittelee minkäläistä toimintaa kutsutaan kasvatukseksi, mutta ei ota kantaa siihen miten pitäisi kasvattaa tai minkäläistä on hyvä kasvatusta. Kasvatusta nähdään vaikuttamisena kasvatettavan kehitysprosessiin ja siihen sisältyy aina myös tavoitteita. Preskriptiiviset määritelmät taas kuvailevat vaatimuksia siitä millaista kasvatuksen tulisi olla. Puolimatkan (1995, 82-83) mukaan preskriptiivisessä **analyttisessä** määritelmässä kasvatukseen sisältyy väistämättä käsitys siitä, mikä on arvokasta ja käsitys hyvästä elämästä. Kasvatusta on näiden arvokkaina pidettyjen asioiden välittämistä. Kasvatusta koostuu prosesseista, jotka täyttävät tietyt tunnusmerkit. Niiden mukaan kasvatusta merkitsee arvokkaana pidetyn välittämistä kasvatettavalle. Kasvatukseen tulee sisältyä tietoa ja ymmärrystä. Lisäksi kasvatusta kanssa yhteensopivia ovat vain ne menetelmät, jotka sallivat kasvatettavan omaehtoisen ja tiedostavan toiminnan.

Värrin (2000, 21-23) mukaan kasvattajan näkemykset kasvatusta päämääristä ja kasvatusta tarkoituksesta ovat väistämättömiä. Kasvatusta päämäärien tulee kuitenkin olla sopusoinnussa kasvatettavan hyvän elämän ja itseksi tulemisen kanssa. Kasvatusta ei saa ahtaasti sitoutua minkään kansalais- ja ammattiroolien eikä ideologian rajattujen sisältöjen ja päämäärien toteuttajaksi. Kasvatusta päämäärät edellyttävät ideaaleja, ihanteita, joiden mukaan päämäärät on asetettu. Kasvatusta ideaalien tulee näkyä kasvatusta nykyhetkessä, eivätkä ne saa olla vain tulevaisuuteen tukeutuvia tavoitteita. Värrin ajattelussa kasvatusta nykyisyydessä koettu hyvä ja arvot heijastuvat kasvatettavan tulevaisuuteen. Kasvatusta päämäärät ovat eettisiä suhteessa vain tämänhetkessä kasvatusta suhteessa vallitsevaan eettisyyteen. Värrin nimeää Erik Ahlmaniin viitaten kasvatusta kolmeksi keskeiseksi ulottuvuudeksi kasvatusta edellytykset, menetelmät ja päämäärät. Näiden tulisi muodostaa tasapainoinen kokonaisuus eli mitään ulottuvuutta ei tulisi alistaa toisen toteuttamiseen.

Kasvatuskäsitykset ovat Värin (2000, 101) mukaan välttämättömiä lapsen kasvatuksessa. Kasvatuksessa kasvattajien (vanhempien) kasvatuskäsitykset ilmaisevat mitä lapsen kasvulta odotetaan. Ne heijastavat kasvattajien suhtautumista lapseen ja hänen kunnioittamiseen. Kasvatuksen eettisyys voidaan pelkistää kysymykseen siitä, tapahtuuko kasvatusta lasta varten vai onko se lapsen kasvatusta jotakin muuta varten.

2.2.2 Kasvatus ja auktoriteetti

Puolimatka (1999, 233-240) viittaa Bochenskiin määritellään auktoriteettia. Määritelmän mukaan auktoriteetissa on kyse suhteesta, jossa on kolme osatekijää: auktoriteetin haltija, sille alistettu henkilö ja asiaankuuluva alue. Auktoriteetti rajoittuu haltijalleen vain tietylle rajatulle alueelle. Kukaan ei voi olla auktoriteetti kenellekään toiselle kaikilla alueilla. Auktoriteetti voi olla tiedollista tai ohjaavaa. Tiedollisessa auktoriteetissa joku henkilö on hankkinut auktoriteettiasemansa tietylle rajatulle tiedon alueelle pätevyytensä perusteella. Ohjaavassa auktoriteetissa sille alistettu henkilö uskoo auktoriteetin olevan välttämätön edellytys tavoittelemansa päämäärän saavuttamiseksi. Ohjaavan auktoriteetin hyväksyminen sisältää ajatuksen, että on järkevää hyväksyä tämä auktoriteetti tällä alueella. Ohjaava auktoriteetti voi perustua palkkioihin, rangaistuksiin, suostutteluun tai yhteisymmärryksen saavuttamiseen. Auktoriteetin väärinkäyttö perustuu joko siihen, että henkilö yrittää käyttää auktoriteettiaan alueilla, joille hänen auktoriteettinsa ei ulotu tai sitten sellaisiin ihmisiin, joille hän ei ole auktoriteetti.

Puolimatkan (1999, 242-243) mukaan auktoriteetti on kasvatuksessa välttämätön kolmesta syystä: *Lapsen ohimenevästä kypsyttömyydestä ja kyvyttömyydestä huolehtia itsestään, tarpeesta hajauttaa yhteiskunnallista valtaa sekä yleisestä yhteistyön tarpeesta.*

Auktoriteetin tarve lapsen kypsyttömyyteen vedoten on perusteltua, sillä kehityspsykologian mukaan lapsen terve kehitys ei ole mahdollista ilman aikuista, joka auttaa lasta jäsentämään häntä itseään ja ympäristöä. Ilman ohjausta hän ajautuu helposti vaaroihin. Lapsen oikeus avoimeen tulevaisuuteen vaatii lapsen vapauden rajoittamista niin, ettei hän epä kypsillä valinnoillaan tuhoa tulevia valinnanmahdollisuuksi-

aan. Kasvatuksen tehtävä on myös herätellä ja valmistella lasta itsenäisyyteen ja vapauteen. (Puolimatka 1999, 243-246.)

Puolimatka (1999, 251-253.) toteaa yhteiskunnallisesta näkökulmasta auktoriteettia tarvittavan hajauttamaan valtaa siten, että eri yhteiskuntasektorit pääsevät toimimaan oman ominaisluonteensa mukaisesti ilman keskusvallan tukahduttavaa kontrollointia. Valta hajautuu kasvatuksessa koteihin ja muihin kasvatusinstituutioihin. Erilaisten kasvatusinstituutioiden vapaudella pyritään yksipuolisen mielipiteenmuokkauksen välttämiseen. Vanhemmilla ja opettajilla on oikeus toteuttaa kasvatustaan suhteellisen itsenäisesti. Toisaalta taas heillä on velvollisuus huolehtia kasvatuksessa lapsen vapauden, hyvinvoinnin, kehityksen ja menestymisen mahdollistamisesta.

Yhteistoiminnassa auktoriteettia taas tarvitaan monimutkaisten yhteistyömuotojen organisoinnissa ja koordinoinnissa. Puolimatkan (1999, 255-257) mukaan auktoriteetti on välttämätön kasvatuksen ohella yleensäkin kaikissa monimutkaisissa inhimillisen yhteistyön muodoissa.

2.2.3 Postmodernin piirteet kasvatuksessa

Launonen (2000, 273) toteaa postmodernin aikakauden muuttavan itsestään selvinä pidettyjä uskomuksia, jotka ovat hallinneet modernia länsimaista kulttuuria. Nämä uskomukset ovat hallinneet juuri kasvatuksen ydinalueita: totuutta, tietoa, valtaa, minuutta ja kieltä. Tämä asettaa kasvatukselle aivan uudenlaisia haasteita. Postmoderni aika muuttaa Törmän (1997, 211-212) mukaan perinteisiä käsityksiä kasvatuksesta tiedon ja arvojen välittäjänä ja siirtäjänä. Kasvupäämäärien asettamista vaikeuttaa kulttuuristen ja yhteiskunnallisten muutosten suuri nopeus. Kasvattajat eivät voi tietää millaisessa maailmassa kasvatettavat tulevaisuudessa elävät. Törmä näkee postmodernin elämänmuodolle tyypillistä olevan yhteisten normien puuttumisen. Yksilön arvopohdinnoilla ja valinnoilla on siten tärkeä merkitys. Törmä näkee postmodernin ajan normittomuuden mahdollisuutena yhteisen toimintakulttuurin ja vuoropuhelun kehittämiseksi.

Antikainen (1998, 137-138) määrittelee postmodernin erityispiirteitä kasvatuksessa. Vertaisryhmien merkitys korostuu sosialisatiossa ja kasvatuksessa perheen rinnalla.

Joukkotiedotus ja koko symboliympäristö muuttuu ja kasvatusta asiantuntijavaltaistuu. Identiteetin etsinnästä muodostuu jatkuva elämäkerran ylläpidon ja elämänsuunnittelun projekti. Suoranta (2000, 18-20) toteaa postmodernin kasvatuksen hämärtävän arkielämän käsityksiä kasvatuksesta. Kasvatuksen käytännöissä on unohdettu kysyä, mikä kasvatuksessa on olennaista. Kasvatuksen peruskysymykset jäävät kasvatusta toteuttavissa instituutioissa ulkokohtaisten tulosvaateiden ja arvioinnin nimissä tapahtuvan kasvatustulosten mittaamisen jalkoihin. Ongelma Suorannan mukaan on, että vanhat sosiaaliset liikkeet ovat menettäneet aatteellisen iskuvoimansa eikä uusia juurikaan ole näköpiirissä.

Kasvatusta kannalta postmodernin eräs tärkeä piirre Suorannan (2000, 43) mukaan on kysymys pysyvyydestä. Nykyisessä tilanteessa elämän kehystekijät, sosiaalinen todellisuus, saattaa muuttua nopeasti. Sosiaalinen todellisuus on luonteeltaan moniulotteinen, eikä siinä ole tahoja, jotka liittäisivät ihmiset suuremmaksi kokonaisuudeksi. Mitä vähemmän edessä häämöttää vakaita suunnistuspisteitä, sitä enemmän niillä Suorannan mukaan on kysyntää.

Postmoderni aika muuttaa myös käsityksiä vanhemmuudesta. Ziehe (1991, 42-43) kuvaa vanhemmuuden olevan nykyisessä yhteiskunnallisessa tilanteessa yhä vaikeampaa. Raja nuorten ja aikuisten maailmojen välillä hämärtyy. Nuorten on yhä varhaisemmassa vaiheessa helpompaa saada tietoa aikuisten maailmasta ja siirtyä aikuisten maailmaan. Vanhemmat ovat kiihtyvien yhteiskunnallisten muutosten myötä kadottamassa ikänsä suomen etumatkan todellisuuden ymmärtämisessä nuoriin nähden ja yhä useammin nuoret ovat vanhempia paremmin perillä yhteiskunnallisista muutoksista. Tämä vaikuttaa väistämättä suhtautumiseen kasvatukseen.

Nuoruudesta tulee Ziehen (1991, 49-50) mukaan myytti. Nuorisoa arvioidaan toivonriikkaana tai huolestuen, pystyykö tuleva sukupolvi ratkaisemaan ongelmat, joihin vanhempien sukupolvi ei kykene. Ziehe (1991, 93-100) käsittelee vanhempien tilannetta myös ambivalenssiksi, ristiriitaiseksi. Toisaalta yksilöllistyminen, perinteisten avioliittokäsitysten purkautuminen ja perhesuunnittelu suo vanhemmille yhä enemmän sitoutumattomuuden ja riippumattomuuden mahdollisuuksia. Toisaalta taas lapsen mukanaan tuoma vakaus kaiken muutoksen keskellä kiehtoo vanhempia sitoutumaan yhä tiukemmin lapseen.

Pulkkisen (1994, 27) kuvauksissa vanhemmuuden muutoksesta lastenkasvatusta ei enää nähdä yksipuoliseksi vanhemman vaikututtamiseksi lapseen, vaan kasvatuksessa yhä useammin nähdään lapsen kasvattavan vanhempiaan. Monet vanhemmat sanovat, ettei heillä ole mitään erityisiä kasvatukseen tai -periaatteita. He vain elävät lasten kanssa. Tätä ajatusta tukee Hoikkalan (1993, 49-52) tutkimukset vanhemmuuden puhemalleista. Niissä kasvattajina toimiminen torjutaan tai vanhemmat puhuvat toimivansa kasvattajina vain tietyin ehdoin. Suhde lapseen nähdään mieluummin kaverisuhteena, kuin kasvatussuhteena. Lapset ja nuoret nähdään kokemuksestaan itsekasvattautuvina, heidän sallitaan tehdä itsenäisiä valintoja ja erehdyksiä. Vanhemmuus nähdään tuen ja turvan, elämän edellytysten luomisena. Hoikkala nimittää tällaista vanhemmuudesta sallivana (heikko) vanhemmuutena. Vaikka vanhemmat välttelevät ilmaisua kasvatus, heidän puheestaan nousevat kuitenkin vastuullisen (vahvan) vanhemmuuden tunnuspiirteitä: huolenpito, hyvin harrastuksiin ohjaaminen, koulutuksen turvaaminen ja rajoittaminen. Avaintermeinä Hoikkalan mukaan vanhempien puheessa kasvatuksesta ovat rajat, rajojen asettaminen ja murrosikä. Kaikkea vanhempien puhetta siivittää keskustelu, jolla pyritään välttämään vanhempien kielteisten kokemusten uusiutuminen kasvatuskäytännöissä.

Hoikkala (1993, 47-49) esittää mallin mykistä vanhemmista. Tällä hän tarkoittaa aikamme julkisuuskuvaa, jossa ammattilaiset seuraavat, neuvovat ja ohjaavat lasta ja hänen vanhempia, mutta vanhemmat joutuvat kantamaan vastuun lasten ja nuorten epäsovinnaisestakin käyttäytymisestä. Nuoria koskeva keskustelu on hänen mukaansa asiantuntijapainotteista. Journalismi tarvitsee asiantuntijoita, mutta vanhemmat eivät täytä asiaan tarvittavia asiantuntijuuden kriteereitä.

Rinteen ym. (2000, 232) mukaan kasvatuksen käsite on saanut merkityksiä, jotka tekevät siitä varottavan ja vältettävän, toisaalta niin hajanaisen asian, että se menettää kokonaan merkityksensä. Kasvatus nähdään julkisuudessa ammattilaisten, kasvatuksen asiantuntijoiden tehtävänä. Vanhemmilla on taas niin monia käsityksiä, että yhtenäistä kasvatuskäsitystä on mahdoton löytää. Kasvatustahojen määrä on monien medioiden maailmassa kasvanut. Vanhemmat ja koulu ovat menettäneet yksinoikeuden kasvatukseen ja lapset ovat alttiita hyvin erilaisille ja ristiriitaisille vaikutteille.

Kasvattajat eivät Rinteen ym. mukaan saa enää auktoriteettiasemaansa vanhemmuutensa perusteella.

2.3 Postmodernin kritiikki

Postmodernin ajan kuvausta ja teorioita kohtaan on esitetty myös kritiikkiä. Niiniluoto (1994, 329-330) kritisoi postmodernin aikakauden ymmärtämistä yhtenäisenä koko kulttuuria luonnehtivana tilana. Niiniluoto näkee postmodernilla olevan omat historialliset ja yhteiskunnalliset ehtonsa, joiden puitteissa se elää esimodernin ja modernin kulttuurin rinnalla. Niiniluodon mukaan postmoderni tulisi nähdä osuvia piirteitä omaavana kuvauksena, ei niinkään kaiken kattavana uutena totuutena, jolloin postmoderni muodostaa uuden suuren kertomuksen. Puolimatka (1999, 190-192) näkee myös postmodernin teorian uudeksi suureksi kertomukseksi, joka ei tarjoa perusteita henkiselle kulttuurille. Toiskallion (2001, 448-451) mukaan postmoderni on käsitteenä kaikkea kyseenalaistava ja siinä määrin ristiriitainen, ettei voida puhua mistään erityisestä postmodernista kasvatusteoriasta.

2.4 Laukaan malli

Laukaassa käynnistettyä kasvatusyhteistyötä nimitetään eri yhteyksissä hieman eri tavoilla. Puhuttaessa Laukaan kasvatusyhteistyöstä käytetään ilmauksia Laukaan malli, Yhdessä elämään –kasvatusyhteistyö tai koko kylä kasvattaa –hanke. Tutkimuksessani käytän termiä kasvatusyhteistyö, jolla tarkoitan tässä luvussa esiteltävää kasvatusyhteistyömallia Laukaassa ja sen ulkopuolella.

Kasvatusyhteistyöstä esittämäni kuvaus perustuu mallista julkaistuun kirjaan (Eskeinen 2000), viranomaistiedotteisiin (mm. Yhdessä elämään -tilannetiedotteet 1995-2000), eri paikkakuntien kasvatusyhteistyöraportteihin (Kasvatus tulevaisuuteen –hankeraportit 2002-2004), aiheesta julkaistuihin lehtileikkeisiin ja opinnäytetöihin. (mm. Kujala & Ojanperä 1997)

2.4.1 Laukaan mallin käynnistyminen ja periaatteet

Laukaa on noin 17000 asukkaan kunta Keski-Suomessa parikymmentä kilometriä Jyväskylästä koilliseen. Kunnan keskuksena on Laukaan kirkonkylä, jossa asuu noin 4000 asukasta. Muita parin tuhannen asukkaan taajamia ovat Leppävesi, Lievestuore ja Vihtavuori. Laukaan väestöstä noin 21 prosenttia on 0-14 -vuotiaita. Opetusta annetaan peruskoulun 2450 oppilaalle 13 koulussa luokilla 1-6 ja kolmessa koulussa luokilla 7-9. Lisäksi kunnassa on 2 lukiota. (Laukaan kunnan internetsivut, 17.05.2005)

Syksyllä 1995 Laukaan kirkonkylässä lasten ja nuorten näpistelykierteenä ilmennyt levottomuus herätti vanhemmat. Vanhempia huolestutti etteivät nuoret yrittäneet peitellä rikkeitään. Nuoret saattoivat jäädä kiinni näpistelystä useita kertoja ilman, että kukaan ilmoitti asiasta kotiin, kouluun tai poliisille. Laukaan vanhemmat miettivät tilannetta ja kyselivät, ottaako nykyään kokonaisvaltaista kasvatustuuta kukaan. Kun koulun vanhempainyhdistyksessä käsiteltiin asiaa, havaittiin muidenkin tahojen (mm. urheiluseurat) pohtineen samaa ja toivoneen yhteisiä menettelytapoja ja sääntöjä koulun ja vapaa-ajan toimintaan. (Eskelinen 2000, 11-12.)

Vanhempainyhdistyksen keskusteluissa ilmenneen lisäksi merkkejä käytöshäiriöistä koulussa ja vapaa-ajalla. Ongelmat ilmenivät sääntöjen ja ohjeiden laiminlyönteinä, epäasiallisena kielenkäyttönä, ilkeiden lisääntymisenä ja auktoriteettien arvostamisen puutteena. Koulun ja kodin välillä vallitsi luottamuspuula, joka ilmeni ongelmatilanteissa vanhempien puolustautumisena ja oppilaille vastuun pakoilemisena omiin oikeuksiinsa vedoten. Vanhempainyhdistys hyväksyi ehdotuksen työryhmien perustamisesta, joiden tarkoituksena oli miettiä yhteisiä käytännön toimia ja menettelytapoja. Työryhmien toiminnasta alkoi muodostua kasvatuskampanja, jonka avulla pyrittiin edistämään eri kasvatustahojen välistä yhteistyötä. Vanhempainyhdistyksessä vanhempien keskusteluissa koettiin tärkeäksi, että vanhemmat saisivat kasvatustyösääntänsä tukea toisiltaan, eikä kenenkään tarvitsisi kantaa kasvatustuuta yksin. Tärkeäksi koettiin, että jokaiselle lapselle löytyisi ainakin kaksi aikuista, jotka kiinnittyisivät kasvattajien verkostoksi muiden vanhempien, opettajien, nuorisotyöntekijöiden, päiväkotien, neuvoloiden, seurakunnan, järjestöjen, yrittäjien ja poliisin kanssa. Vanhempainyhdistys esitteli projektin periaatteita ja ehdotuksia yhteisiksi toimintata-

voiksi vanhempainillassa marraskuussa 1995. Siihen osallistui 350 vanhempaa, joista lähes kaikki olivat valmiita lähtemään yhteistyöhön. (Eskelinen 2000, 13-19.)

Eri tahojen tultua mukaan yhteistyöhön pyrittiin löytämään yhtenäiset ja johdonmukaiset kasvatusperiaatteet. Yhteiset pelisäännöt kirjattiin ylös vasta myöhemmin saatujen kokemusten pohjalta. Laukaassa kasvatusyhteistyön perusajatukset löytyivät yritysten ja erehdysten kautta. Mallissa on tavoitteena toisten syyttelyn välttämällä ja menneiden asioiden unohtamisella luoda pienin askelin yhteisöön ilmapiiri, jossa jokainen saa tukea toisilta. Tärkeänä pidetään yhteisössä tunnetta siitä, että tulevaisuuteen jokainen voi vaikuttaa omilla teoillaan. Yhteisön aikuisten edellytetään käyttävän auktoriteettiaan vastuullisesti, asettavan rajoja ja puuttuvan napakasti rikkeisiin. Yhteisön vanhemmat pyrkivät järjestämään aikaa lapsille. Näiden periaatteiden pohjalta pyrittiin vaikuttamaan kaikkien kasvatustahojen yhteistyöllä parannuksiin viidellä tavoitealueella, joita ovat hyvät käytöstavat ja asiallinen kielenkäyttö, kouluksiäamisen estäminen, näpistelyn minimointi, nuorten suojeleminen päihteiltä ja nuorten suojeleminen liian varhaisilta seksisuhteilta. Tavoitteista kolmea ensimmäistä pidettiin kiireellisimpinä. Tavoitteet ja koko kasvatusyhteistyö pohjaavat laillisuus-, terveys- ja tapakasvatukseen. (Eskelinen 2000, 19-36.)

Käytännön toimenpiteinä on mallissa ollut mm. päiväkotien ja ala-asteiden yhteistyö, iltapäiväkerhotoiminta, koulukiäsaamiseen liittyvät näytelmät, päihteettömät penkinpainajaiset, yökahvilatoiminta, tukiperhotoiminta, käytöspassit kotien kasvatustyön tukena ja Fair Play –tunnustukset. Paikallinen poliisi on pyrkinyt aktiivisesti lisäämään yhteistyötä kouluun ja oppilaiden vanhempiin koulukiäsaamistilanteissa, nuorten henkilöiden tekemissä näpistelyissä ja päihteiden käytössä. Lisäksi poliisi on lisännyt koulussa tapahtuvaa laillisuuskasvatustoimintaa. Kouluikäisten liikunnan parissa toimivat opettajat, urheiluseurojen valmentajat ja kunnan vapaa-aikatoimen edustajat ovat kokoontuneet ja tehneet reilun pelin säännöt koskemaan kaikkea kouluikäisten liikuntaa. Kaikessa liikuntatoiminnassa on myös korostettu aikuisten kasvatuksellista roolia. (Yhdessä elämään -tilannetiedotteet 1995-2000)

Laukaan lisäksi malli on levinnyt useisiin muihin kuntiin Suomessa ja se on saanut julkisuutta ja tunnustusta voitettuaan Euroopan perheiden liiton EPA:n Alcuin Award palkinnon Euroopan parhaana kasvatusta tukevana hankkeena vuonna 1996. Suo-

messä tunnustusta on tullut mm. Väestöliiton Tirkistys tulevaisuuteen –palkinnon (1997), kirkon diakonia- ja yhteiskuntatyön liiton kunniamerkin (1997) ja Aseman Lapsien (2001) palkintojen muodossa. Mallin kehittäjänä toiminut henkilö on kiertänyt kertomassa mallista ympäri Suomea ja on rekisteröinyt tähän tarkoitukseen mallin kehittämis- ja koulutustoiminnan Yhdessä elämään –tavaramerkiksi, jonka mukainen toiminta tapahtuu hänen vuonna 1997 perustaman yrityksen kautta. Vuosina 2001 – 2005 Kuntaliitto on toteuttanut Katse tulevaisuuteen –hanketta, jossa 25 kuntaa on koordinoitusti kehittänyt kasvatusyhteistyötä. Katse tulevaisuuteen –hanke perustuu Kuntaliiton lapsipoliittiseen ohjelmaan. (Kuntaliiton internetsivut, 17.05.2005)

3 TUTKIMUKSEN TOTEUTUS

3.1 Tutkimustehtävä

Tutkittavana olevaa kasvatusyhteistyötä on tutkittu tieteellisin menetelmin vain muutamassa opinnäytetyössä (mm. Kujala & Ojanperä 1997), joten eräänä tutkimuksen keskeisenä tehtävänä on tuottaa uutta tietoa tutkittavasta tapauksesta. Tutkimuksessani pyrin kuvaamaan kasvatusilmapiiriä, jossa kasvatusyhteistyö kehittyi. Tavoitteena on myös ymmärtämyksen lisääminen Laukaan kasvatusmallista ja sen taustoista. Tutkimuksessani kuvaan tutkittavien yhdessä jakamaa kokemusta ilmiöstä ja tapahtumista, johon heidän kaikkien oletan jollakin tavalla osallistuneen.

Tutkimuksen pääongelmat ovat seuraavat:

- Miten haastateltavat kuvaavat mallin syntyä ja siihen johtaneita syitä?
- Millaisia merkityksiä haastateltavat antavat mallille ja sen toteuttamiselle Laukaassa ja muualla Suomessa?
- Millaisia arvoja ja asenteita haastateltavat pitävät tärkeinä lasten ja nuorten omaksua?

Tutkimuksen alaongelmat ovat seuraavat:

- Miten haastateltavat kuvailevat toimintaansa mallissa?
- Miten haastateltavat kuvaavat hyvää kasvattajaa?
- Mitä tahoja haastateltavat nimeävät lasten ja nuorten kasvattajiksi?
- Miten haastateltavat arvioivat mallin soveltuvan nykyaikaan?

Näiden kysymysten pohjalta pyrin rakentamaan kokonaiskuvaa eri kasvattajatahojen kasvatuksellisesta ajattelusta Laukaassa.

3.2 Tutkimusote ja sen valinta

Tutkimusotteella eli lähestymistavalla tarkoitetaan Soinisen (1995, 29) mukaan tieteen sisäisiä sääntöjä siitä, mitä tutkitaan, millä tavalla se tehdään ja kuinka tietoa

hankitaan. Lisäksi tutkimusote vaikuttaa siihen, millä tavoin tutkimuksessa tuotettu tieto organisoidaan, jotta tutkimus voitaisiin hyväksyä oikeaksi tutkimukseksi. Hirsjärvi ym. (1997, 160–168) pitävät kvalitatiivisen tutkimuksen lähtökohtana todellisen elämän kuvaamista ja tavoitteena tutkimuskohteen ymmärtämistä. Tarkoitukseni on etsiä toimijoiden antamia merkityksiä ja ymmärtää kasvattajien toimintaa, joten tutkimukseni ote on laadullinen.

Syrjälän (1994, 10-13) mukaan tapaustutkimuksessa puhutaan tapauksesta, kun kiinnostuksen kohteena on tietyssä ympäristössä tapahtuva käytännön toiminta, jokin tapahtumaketju tai jonkin yksittäisen kohteen toiminta. Tapaustutkimus sopii Syrjälän mielestä erityisen hyvin silloin, kun ollaan kiinnostuneita tapahtumien yksityiskohtaisesta rakenteesta ja tapahtumissa mukana olleiden yksittäisten toimijoiden merkitysrakenteista. Kvalitatiivinen tapaustutkimus suuntautuu prosessiin, koko ympäristöön ja uuden oivaltamiseen. Tapaustutkimuksen lähtökohtana on yksilöiden kyky tulkita inhimillisen elämän tapahtumia ja muodostaa merkityksiä maailmasta, jossa he toimivat. Tutkijaa kiinnostavat ne merkitykset, joita tutkittava antaa toimintoilleen omassa ympäristössä. Tapaustutkimus on Syrjälän mukaan kokonaisvaltaista ja systemaattista kuvausta ilmiön laadusta, jossa todellisuutta tarkastellaan kokonaisuutena eri näkökulmista. Peuhkuri (2005, 295-296) toteaa Merriamiin vedoten tapausten tapaustutkimuksessa olevan yksilö, yhteisö, instituutio, ohjelma tai ryhmä. Tapaukset ymmärretään Peuhkurin mukaan tiettyyn paikkaan tai aikaan rajattavissa olevina sosiaalisina yksiköinä ja niihin liittyvinä tapahtumina tai prosesseina.

Tutkittavana oleva kohde on määriteltävissä tapaukseksi. Kasvatusyhteistyön alkaminen voidaan ajoittaa Laukaan kirkonkylän koulun vanhempainyhdistykseen syksyllä 1995. Kasvatusyhteistyö muodostaa tietyssä yhteisössä kokonaisuuden, josta on löydettävissä käytännön toiminnasta ja tapahtumien ketjusta muodostuvan prosessin tunnusmerkit. Tutkimuksessani on keskeistä kasvatusyhteistyön toimijoiden merkitysten etsintä ja ymmärtäminen. Tutkimuksen kohteena olevat henkilöt ovat osa prosessia, jokainen kuvaa kasvatusyhteistyötä omasta näkökulmastaan. Tutkimusongelmista ja tutkittavana olevasta mallista johtuen on perusteltua käyttää tapaustutkimuksen menetelmiä tutkimuksessa.

Syrjälän (1994, 15-16) mukaan laadullisessa tutkimuksessa tutkija ja tutkittavat ovat vuorovaikutuksessa keskenään. Tutkijan omat kokemukset vaikuttavat tutkimukseen ja hänen tulee tiedostaa lähtökohtaolettamuksensa ja tuoda ne julki raportoitaessa. Tapaustutkimus mahdollistaa induktiivisen päättelyn, alussa tutkijalla on lähtökohtaoletuksia tai tietty esiyymmärrys aiheesta, mutta nämä odotukset muuttuvat tutkimuksen edetessä. Tutkimusaineiston tarkastelu tuo esiin uusia hypoteeseja, käsitteitä ja tapausta kuvaavia yleistyksiä. Parhaimmillaan tutkimusprosessista muodostuu Syrjälän mukaan seikkailu, joka tuottaa entistä syvempää todellisuuden ymmärtämistä tutkimusaineistosta käsin. Peuhkuri (2005, 295-298) toteaa tapauksen valinnan olevan seurausta empirian ja teorian vuoropuhelusta, jossa tutkimuksen kohdetta ja sen rajoja etsitään. Rajaukseen vaikuttavat tutkimuksen tavoitteet, tapauksen ominaispiirteet sekä teoreettinen orientaatio. Tapaustutkimuksen yleistettävyydessä on selvä ero tilastollisen yleistettävyyden kanssa.

3.3 Aineiston hankintamenetelmän valinta

Alasuutarin (1994, 74-75) mukaan laadulliselle tutkimusaineistolle on ominaista ilmaisullinen rikkaus, monitasoisuus ja kompleksisuus. Aineisto koostuu dokumentoiduista tilanteista. Se on pala tutkittavaa maailmaa, näyte tutkimuksen kohteena olevasta kielestä ja kulttuurista. Aineisto on pystyttävä kytkemään siihen maailmaan, mistä se on peräisin. Aineisto toimii tutkijan linssinä tutkittavaan todellisuuteen.

Hirsjärvi ym. (1997, 200-205) toteavat haastattelun olevan ainutlaatuinen tiedonkeruumenetelmä, sillä siinä ollaan suorassa vuorovaikutuksessa tutkittavan kanssa. Haastattelussa ihminen korostuu merkityksiä luovana ja aktiivisena osapuolena. Haastattelu valitaan usein tiedonkeruumenetelmäksi, kun tutkimuksen kohteena on vähemmän tutkittu alue. Haastattelulajeja erotellaan haastattelutilanteen muodollisuudesta ja tarkkarajaisuudesta riippuen. Ääripäinä ovat täysin strukturoitu haastattelu ja avoin- eli strukturoimaton haastattelu. Teemahaastattelu sijoittuu strukturoidun ja avoimen haastattelun välimaastoon. Tälle haastattelumenetelmälle on tyypillistä, että haastattelun aihepiirit ovat tiedossa, mutta kysymykset eivät ole tarkasti muotoiltuja eikä tarkasti järjestettyjä. Eskola & Suoranta (2001, 87-88) toteavat teemahaastattelun olevan muodoltaan niin avoin, että menetelmällä kerätyn aineiston voidaan katsoa edustavan vastaajien puhetta itsessään. Haastattelussa käytettävät teemat ta-

kaavat sen, että jokaisen haastateltavan kanssa on puhuttu jossain määrin samoista asioista. Haastatteluteemat muodostavat myös raamit puretun tekstin analyysille. Teemahaastattelu luo haastattelutilanteelle avointa haastattelua tiukemmat rajat, mutta mahdollistaa strukturoitua haastattelua laajemmat mahdollisuudet yksilöllisten tulkintojen esittämiseksi.

Kasvatusyhteistyöstä on olemassa vain vähän tutkimusta. Tutkimuksen aineistonhankintamenetelmänä oli teemahaastattelu. Teemahaastattelu mahdollisti kasvatusyhteistyössä toimineiden kasvatusyhteistyötä koskevien merkitysten tutkimisen. Teemahaastattelu tarjosi haastateltaville mahdollisuuden kertoa kasvatusmalliin liittyvistä kokemuksista ja näkemyksistä ilman tarkkoja ennakkorajauksia.

Tutkimuksessa etukäteen valittujen teemojen avulla varmistettiin, että aineistossa käsitellään tutkimuksen kannalta olennaisia aihepiirejä ja että haastattelujen sisältöjä on mahdollisuus verrata muihin haastatteluihin. Haastattelun teemat nousivat pääasiassa tutkimustehtävän pohjalta. Haastattelussa oli viisi teemaa- aluetta: henkilökohtainen kasvattajana toimiminen, mallin kehitysvaiheet ja –tapahtumat, käsitykset vanhemmuudesta, käsitykset kasvatusvastuusta ja sen jakautumisesta sekä millaisten motiivien ja arvojen haastateltavat näkevät olleen vallitsevia mallin käynnistämässä ja leviämässä. Teemat järjestettiin niin, että haastattelussa edettiin omista kasvatuskokemuksista kasvatusyhteistyöhön, sen motiiveihin ja toteutumiseen. Haastattelussa soveltaen käytetty teemarunko on liitteenä (Liite 1).

Ensimmäinen teema, **henkilökohtainen kasvattajana toimiminen**, käsitteli haastateltavan tehtäviä kasvattajana ja kuvasi myös haastateltavan kokemusta osallistumisesta lasten kasvatukseen. Toinen teema, **mallin kehitysvaiheet ja –tapahtumat**, käsitteli kasvatusyhteistyön käynnistymistä, sen eri vaiheita sekä haastateltavan kokemuksia ja osallistumista kasvatusyhteistyöhön. Haastattelurungon kolmannen teeman, **käsitykset vanhemmuudesta**, tarkoitus oli selvittää haastateltavan käsityksiä vanhemmuudesta ja sen rakentumisesta. Tämän teeman yhteydessä kysyttiin myös haastateltavien tärkeänä pitämiä arvoja, joita lasten ja nuorten tulisi omaksua. Neljäntenä teemana oli **haastateltavan käsitykset kasvatusvastuusta ja sen jakautumisesta**, jonka tarkoituksena oli selvittää haastateltavien käsityksiä lasten kasvatukseen osallistuvista tahoista ja niiden vastuusta kasvatuksessa. Tässä teemassa selvi-

tettiin myös haastateltavien käsityksiä lapsen tärkeimmistä kasvatustahoista. Viimeinen varsinainen teema, **kasvatusyhteistyön käynnistämisessä ja leviämässä valinnat motiivit ja arvot**, käsitteli kasvatusyhteistyön päämääriä, sitä edistäneitä ja vaikeuttaneita tekijöitä. Tämän teeman yhteydessä käsiteltiin myös mallin soveltuvuutta postmoderniin maailmaan.

3.4 Tutkimuksen kohdejoukko ja haastattelun kulku

3.4.1 Kohdejoukon valinta

Laadullisessa tutkimuksessa tutkimuksen kohdejoukko valitaan Hirsjärven ym. (1997, 165) mukaan tarkoituksenmukaisesti eikä satunnaisotokseen perustuvaa menetelmää käyttäen. Laadullisessa tutkimuksessa keskitytään Eskolan & Suorannan (2001, 18) mukaan varsin pieneen määrään tapauksia ja niitä analysoidaan perusteellisesti. Aineiston kohdejoukon valinnassa tutkijaa ohjaavat teoreettiset perusteet, joiden avulla tutkija pyrkii sijoittamaan tutkimuskohteensa yhteiskunnallisiin yhteyksiinsä ja luomaan siitä tarkan kuvan. Tutkimuksen kohdejoukon valintaa Eskola & Suoranta kuvaavat harkinnanvaraiseksi otannaksi. Syrjälän (1994, 23) mukaan harkinnanvarainen otanta on perusteltavissa silloin, kun tutkimuksessa selvitetään tutkimuskohteessa tapahtuvia muutoksia, niiden vaikutusta ja selityksiä muutosten toteutumiseksi. Valinta tapahtuu tutkijan kehittämien kriteerien avulla.

Tutkimuksen tarkoituksena on kasvatusyhteistyön käynnistäneiden kasvattajien asenteiden, yhteistyölle antamien merkitysten ja motiivien sekä Laukaan kasvatusilmapiiirin kuvaaminen. Kohdejoukoksi valittiin kasvatuksen toimijoita, jotka ovat toimineet kasvattajina Laukaassa pidemmän aikaa ja olleet kasvatusyhteistyössä mukana alusta asti. Haastateltaviksi valittiin kasvattajia, jotka ovat olleet sanomalehdissä esillä kasvatusyhteistyön yhteydessä mallin käynnistyttyä. Näkökulmaa haluttiin laajentaa ottamalla haastateltavaksi sanomalehdessä esillä ollut nuori. Tutkimuksen lähtökohtana pidettiin oletuksena siitä, että lehdissä kasvatusyhteistyön yhteydessä esillä olleilla henkilöillä on kokemuksia kasvatusyhteistyöstä ja sen aloittamiseen johtaneista tekijöistä. Lähtökohtana oli kasvatusyhteistyötä ja sen toteuttamista koskevien käsitysten ja merkitysten muodostuminen haastateltaville. Rajaus jättää tutkimusjoukon ulkopuolelle ne, jotka eivät ole kasvatusyhteistyöhön osallistuneet tai

ovat sitä vastustaneet. Tutkimuksessa painottuu siten kasvatusyhteistyön kehittämisen näkökulma.

Kohdejoukoksi valittiin eri kasvattajan tehtävissä työssä tai vapaa-ajalla toimivia ja tarkoituksena oli kuvata sitä keskustelun kenttää, jolla kasvatusyhteistyön voidaan ajatella syntyneen. Haastateltavina olivat poliisi (viranomainen), vanhempi, valmentaja (vapaa-ajan ohjaaja), opettaja (institutionaalinen kasvattaja), mallin kehittäjä ja nuori (kasvatettava).

3.4.2 Tutkimuspyyntö

Ensikontakti voidaan Eskolan & Suorannan (2001, 91-93) mukaan tehdä puhelimitse tai postitse. Tutkimuspyynnössä tulee haastateltavalle selvittää tutkimuksen suorittaja ja tutkimuksen tarkoitus. Siinä pitää esittää perusteet haastateltavan valinnalle tutkimuksen kohdejoukoksi ja korostaa tutkimuksen luottamuksellisuutta ja yhteistyön vapaaehtoisuutta. Lisäksi pyynnössä pitää kertoa, kuinka paljon haastatteluun tulee varata aikaa. Haastattelupaikan valinnassa Eskola & Suoranta painottavat haastateltavan mahdollisuutta valita haastattelupaikka. Haastattelut voidaan tehdä haastateltavan kotona, mutta haastattelijalla on oltava tarjottavana haastateltavan halutessa neutraalimpi tila. Liian virallisessa paikassa haastateltava tuntee olonsa Eskolan & Vastamäen (2005, 27-28) mukaan epävarmaksi. Haastattelun onnistumisen kannalta haastattelupaikan tulisi olla haastateltavalle tuttu ja turvallinen. Haastattelupaikan tulisi tarjota mahdollisuus rauhalliseen ja häiriöttömään haastattelutilanteeseen.

Tutkimusjoukko rajattiin etukäteen tarkasti ja kaikkien haastateltaviksi valittujen haluttiin osallistuvan haastatteluihin. Siksi haastateltavia lähestyttiin ensin puhelimitse, sitten kirjeellä (Liite 2). Kirjeessä pyydettiin vastaamaan haastattelupyyntöön antamalla suostumus haastatteluun ja vastauksessaan haastateltavat saivat esittää toivomansa haastatteluajankohdan ja -paikan. Menettelyn ajateltiin lisäävän luottamusta ja sitoutumista haastateltavien keskuudessa. Menettelystä huolimatta eräs puhelimesa haastateltavaksi lupautunut jätti osallistumatta haastatteluun. Tutkimuspyyntö lähetettiin syyskuun 2002 alussa ja haastattelut tehtiin lokakuun puolella välissä.

3.4.3 Haastattelujen kulku

Haastatteluihin osallistui kuusi henkilöä, joista viisi oli miehiä. Haastatteluista kaksi tehtiin haastateltavien kotona, kaksi kunnan kirjaston seminaarihuoneessa ja kaksi haastateltavan työpaikalla. Haastattelut kestivät noin 40 minuutista puoleentoista tuntiin. Haastattelutilanteet etenivät luontevasti ja pääosin häiriöttä. Useissa haastatteluissa tutkimushenkilöt pysähtyivät muistelemaan kasvatusyhteistyön alkuvaiheita ja heidän osallistumistaan kasvatukseen ja kasvatusyhteistyöhön. Haastatteluissa noudattelin haastatteluteemojen järjestystä väljästi ja teemoja käsiteltiin useassa haastattelussa teemarungosta poikkeavassa järjestyksessä.

Nauhoitetun aineiston siirtämisestä tekstiksi ja teknisesti käsiteltävään muotoon Eskola & Suoranta (2001, 150) käyttävät nimitystä aineiston purkaminen. Kaikki haastattelut nauhoitettiin ja haastattelujen jälkeen kaikki haastattelut kirjoitettiin sanasta sanaan nauhalta. Aineiston purkaminen saatiin valmiiksi joulukuussa 2002, valmista tekstiä kertyi yhteensä 74 sivua.

4 TUTKIMUSAINEISTON ANALYSOINTI

4.1 Aineiston järjestäminen

Analyysi alkaa aineiston purkamisen jälkeen Eskolan & Suorannan (2001, 150-152) mukaan aineiston järjestämisellä. Järjestämisessä voidaan käyttää teemarunkoa apuvälineenä. Teemahaastattelurunko luo järjestelmällisen kehikon, jonka avulla aineistosta syntyy kunnollinen runko analyysin jatkokehittelyä varten.

Tutkimusaineiston järjestäminen alkoi purettuihin haastatteluihin tutustumisesta. Kirjoitetut haastattelut luettiin ja haastatteluista kirjoitettiin lyhennelmät, joista selvisi pääpiirteittäin haastattelun kulku ja haastattelun ydinkohdat. Lyhennelmät auttoivat aineiston järjestelemisessä. Haastateltavien tunnistamiseen otettiin käyttöön numerointi, joka helpotti myöhemmin lainausten tunnistamista ja tarkastelua.

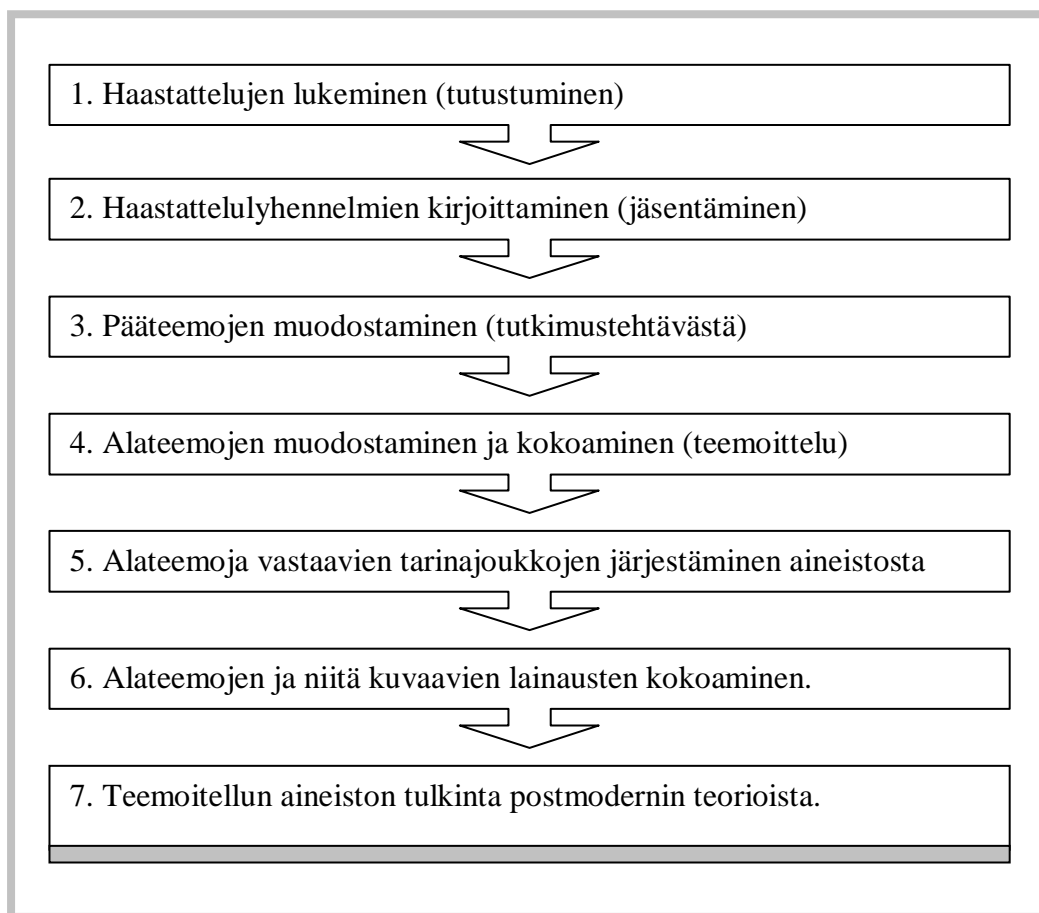
4.2 Analyysimenetelmä

Laadullisen aineiston analyysissä luodaan Eskolan & Suorannan (2001, 137) mukaan aineistoon selkeyttä ja tiivistetään aineistoa kadottamatta sen sisältämää informaatiota. Analyysin tehtävänä on luoda hajanaisesta aineistosta mielekäs ja selkeä kokonaisuus.

Analysointimenetelmänä teemoittelua käytettäessä Eskolan & Suorannan (2001, 174-180) mukaan aineistosta nostetaan esiin tutkimusongelmaa valaisevia teemoja. Aineistosta pyritään löytämään ja erottelemaan tutkimusongelman kannalta olennaiset aiheet. Nämä sitten voidaan esittää kokoelmana erilaisia kysymyksen asetteluja. Teemoittelussa on mahdollista verrata tiettyjen teemojen esiintymistä ja ilmenemistä aineistossa. Teemoittelussa voidaan Eskolan & Suorannan mukaan saada esille koelma erilaisia tuloksia ja vastauksia esitettyihin kysymyksiin. Teemoittelu vaatii ehdottomasti teorian ja tutkimusaineiston vuorovaikutusta, joka näkyy niiden lomittumisena. Teorian ja aineiston vuorovaikutus näkyy aineiston vertailuna muuhun tutkimukseen ja kirjallisuuteen sekä tulkintojen tekemisenä havaituista ilmiöistä.

Tutkimuksessani analyysin teemoittelu poikkesi haastatteluteemoista. Haastattelu-teemojen tarkoituksena oli tuottaa näkökulmia haastateltavan subjektiivisesta kokemusmaailmasta, kun taas analyysin teemat tarjosivat objektiivisemmän otteen aineiston käsittelyyn.

Tutkimusaineiston analysointi alkoi haastattelujen tarkasteluna valituista tutkimusteemoista. Analyysin kulku on esitelty alla olevassa kaaviossa (kaavio 1). Teemat ovat peräisin tutkimustehtävästä. Teemoina olivat seuraavat aihealueet: **mallin syntä kuvaavat ja selittävät tekijät, mallin leviämistä selittävät tekijät, mallin toteuttamista hankaloittaneet tekijät, mallin yhteys nykyhetkeen ja sen kasvatuskysymyksiin, kasvatuksen arvot ja lähtökohdat sekä kasvatusyhteistyö ja sen painotukset.**

Kaavio 1. Analyysin kulku.

Teemojen avulla haastatteluista etsittiin haastateltavien antamia merkityksiä, joista muodostettiin alateemoja. Näitä alateemoja vertailtiin muihin haastatteluihin. Haas-

tatteluista nousseista alateemoista koostettiin miellekarttoja, jotka toimivat analysoinnin ja raportoinnin pohjana. Tämän jälkeen haastattelut luettiin uudelleen ja niistä kerättiin teemoja kuvaavia tarinajoukkoja. Näitä vertailemalla muodostettiin kokonaiskuvaa kasvatusteorian synnystä, siihen johtavista tekijöistä ja arvoista.

Lopuksi kerättiin tarinajoukoista kutakin teemaa parhaiten kuvaavat ja mielenkiintoisimmat lainaukset kunkin alateeman yhteyteen. Teemoittelusta kirjoitettiin yhteenveto, jota analysoitiin vertaamalla sitä postmodernin teoriaan.

4.3 Tutkimuksen luotettavuus

Laadullisessa tutkimuksessa lähtökohtana Eskolan & Suorannan (2001, 210-212) mukaan on tutkijan subjektiivisuus ja tutkija on tutkimuksensa keskeinen tutkimusväline. Keskeinen tutkimuksen kriteeri on tutkija itse ja luotettavuuden arviointi koskee koko tutkimusprosessia. Tutkijan tulee Eskolan & Suorannan (2001, 20-21) mukaan tiedostaa ja tuoda tutkimuksen raportoinnissa ilmi tutkimuskohdetta koskevat ennakko-oletuksensa. Tutkimusta koskevat ratkaisut on perusteltava ja kerrottava tutkimuksen lukijalle.

Tutkimukseni lähtökohdat ovat vaikuttaneet tutkimuksessa tehtyihin ratkaisuihin. Tutkimuksessani olen pyrkinyt perustelemaan tekemäni ratkaisut mahdollisimman tarkasti tutkimuksen luotettavuuden ja arvioitavuuden lisäämiseksi. Tutkimuksen lähtökohtana olen pitänyt kasvatusyhteistyön tutkimista sen kehittämisen näkökulmasta. Lähtökohtana on ollut tutkittavan kohteen käytännönläheinen suhtautuminen kasvatukseen. Tarkoituksena on ollut tuottaa tietoa kasvatusyhteistyötä toteuttaneiden ajatuksista ja näkemyksistä. Tämä on vaikuttanut aineiston hankinnan tapaan ja tutkimushenkilöiden valintaan. Kohdejoukon olen pyrkinyt rajaamaan mahdollisimman tarkasti tiedostaen, että toisenlainen rajaus olisi mahdollisesti tuonut erilaisen näkökulman tuloksiin. Ennakko-oletukseni on myös ollut postmodernin vaikutusten liittyminen kasvatusyhteistyön syntymiseen.

Tutkimuksen luotettavuuteen liittyy tutkimusaineiston kattavuus. Eskola & Suoranta (2001, 60-69) näkevät aineiston kattavuuden muodostuvan aineiston koosta, kylläntymisestä, rajauksen ja yleistämisen näkökulmista. Aineiston koko on laadullisessa

tutkimuksessa yhteydessä tutkimusongelmaan, kysymyksenasetteluun ja valittuun näkökulmaan. Aineiston riittävyyden mittarina pidetään kylläntymistä eli saturaatiota. Eskolan & Suorannan mukaan aineistoa on riittävästi, kun tutkimuksen uudet tapaukset eivät tuota tutkimuksen kannalta uutta tietoa. Laadullisessa tutkimuksessa aineiston riittävyys tarkoittaa teoreettista kattavuutta. Kriteerinä edustavuudelle on teoreettinen kiinnostavuus valitun tutkimusongelman ratkaisussa. Tutkittu tapaus voidaan tällöin nähdä esimerkkinä yleisestä. Tapaustudkimuksessa Eskolan & Suorannan mukaan tapaukseksi voidaan valita mahdollisimman tyypillinen ja edustava tai vastaavaksi ainutkertainen ja poikkeava. Tutkimuksen yleistettävyydessä keskeistä on tehtyjen tulkintojen kestävyys ja syvyys. Aineistotriangulaatiolla tarkoitetaan erilaisten aineistojen käyttöä samassa tutkimuksessa. Useiden aineistojen käytöllä voidaan lisätä tutkimuksen luotettavuutta.

Tutkimuksessa aineiston koko ja tutkimushenkilöiden määrä on verrattain pieni. Mikäli olisi haluttu tutkia esimerkiksi kasvatusyhteistyön vaikutuksia ja sen merkityksiä Laukaan kunnalle, olisi vaatimukset aineiston koon ja tutkimushenkilöiden määrän kasvattamisesta perusteltuja. Valitusta näkökulmasta, kasvatusyhteistyön kehittämisen lähtökohdista, aineisto on näkemykseni mukaan riittävä ja kattava. Tutkimuksen rajaukset ja opinnäytetyön luonne huomioon ottaen tutkimus edustaa riittävällä laajuudella kasvatusyhteistyön synnyttänyttä kasvatusyhteisöä. Mikäli aineiston kokoa olisi haluttu laajentaa, uusien tutkimushenkilöiden sijaan kasvatusyhteistyötä tutkitessa olisi voinut käyttää muita aineistolähteitä. Tutkimuksen toteutuksessa on verrattu aineistosta nostettuja havaintoja Yhdessä elämään –kasvatusyhteistyön tilannetiedotteisiin (1995-2000), kasvatusyhteistyöstä kirjoitettuihin raportointeihin, lehtikirjoituksiin, Kuntaliiton Kasvatus tulevaisuuteen -hanketiedotteisiin (2002-2004) ja Laukaan mallin päivitykseen (2003). Näiden lisäksi havainnoinnit kahdessa kasvatusyhteistyötä käsittelevässä seminaarissa ja osallistuminen Laukaan asuntomessujen yhteydessä kesällä 2003 järjestettyyn kasvatusyhteistyötä esittelevään näyttelyyn ovat mahdollistaneet aineiston peilaamisen laajempaan sosiaaliseen taustaan. Muiden lähteiden käyttöön tutkimusaineistona ei tutkimuksen laajuus ja käytettävät resurssit huomioiden kuitenkaan ollut mahdollisuuksia.

4.4 Anonymiteetti tutkimuksen eettisenä kysymyksenä

Tutkimuksessani tutkitaan tarkasti rajattua kohdejoukkoa pienellä paikkakunnalla. Tällöin on mahdollista, että osa tutkimushenkilöistä on tunnistettavissa aineiston lainauksista ja tutkimuksen muista yhteyksistä. Alasuutari (2005, 19-20) toteaa keskeisenä tutkimuksen etiikkaan kytkeytyneistä vaatimuksista olevan, ettei tutkittavia voida tunnistaa raportista. Tapaustutkimuksessa tutkijan tulisi Alasuutarin mukaan käyttää salanimiä yksilöistä, instituutioista tai jopa tutkimuspaikkakunnasta. Tutkija voi muuttaa yksilöllisiä esimerkiksi ikää tai ammattia koskevia taustatietoja. Tällöin tutkimuksen tulkintojen pätevyyden arviointi voi kuitenkin vaikeutua. Syrjäläinen (1994, 88) kirjoittaa kouluetnografiaan liittyen rehellisen raportoinnin ja tutkittavien suojelemisen välisestä ristiriidasta. Haastateltavalla tulee olla selkeä käsitys siitä, miten tutkija aikoo saamaansa aineistoa käyttää ja halutessaan oikeus nähdä käsikirjoitus ennen tutkimuksen julkaisemista. Lisäksi tutkijan tulee analyysi- ja raportointivaiheessa suojata tutkittavaansa tarkastelemalla yksittäisten tapausten avulla saatua informaatiota ilmiöiden ja teemojen tasolla, jolloin ei ole merkitystä sillä, mitä kukin yksittäinen haastateltava sanoi. Eskola & Suoranta (2001, 57) toteavat anonymiteetin tarkoittavan sitä, että henkilöllisyyden paljastuminen tehdään mahdollisimman vaikeaksi. Usein tehdään tutkimuksia, joiden yksityiskohtaisista tiedoista tutkittavat ovat heidän lähipiirin tunnistettavissa. Tutkijan tulee huomioida tunnistettavuudesta aiheutuva riski ja harkita menettelynsä mahdolliset seuraukset.

Tutkimuksessani tutkittavien anonymiteetin säilyminen tuli pohdittavaksi jo ennen haastattelujen tekemistä. Kasvatusyhteistyön syntyä tutkittaessa paikkakunnan tunnistettavuuden poistaminen tutkimuksen raportoinnista ei ole mielekäästä ja eikä mahdollistakaan tutkimustehtävän puitteissa. Tutkimuskohteena olevaa mallia ja sen syntyä on laajasti esitelty julkisuudessa (mm. Eskelinen 2000). Joitakin tutkimushenkilöitä on tutkimuksen raportista mahdollisesti tunnistettavissa. Näkemykseni mukaan tutkimusaineisto ei sisällä erityisen arkaluontoisia tai henkilökohtaisia aineksia. Tätä tukee erään tutkimushenkilön toteamus tunnistettavuudesta keskusteltaessa, ettei haastattelussa tullut esiin mitään sellaista, mitä hän ei ole muissa yhteyksissä tuonut julki. Aineiston analysoinnissa tutkittavia on suojeltu pyrkimällä nostamaan haastatteluista nousseita teemoja yleisellä tasolla tarkasteltavaksi. Tutkimusraportista näin ollen ei ole selvillä, mitä kukin tutkimushenkilö on sanonut. Poikkeuksen tekee

nuoren haastattelusta tehdyt johtopäätökset, hänen henkilöllisyytensä selvittäminen raportin perusteella ei ole mahdollista. Raportista on lisäksi lainausten yhteydestä poistettu tunnistenumerot, joiden avulla analysointivaiheessa tutkimushenkilöt olivat yksilöitävissä. Lainauksista ja liitteistä on lisäksi poistettu joitakin raportin kannalta epäolennaisia sanoja tunnistettavuuden vaikeuttamiseksi.

Tutkimuksessa haastateltavat saivat lukea litteroidut haastattelut, niistä tehdyn teemoittelun sekä kyseiseltä haastateltavalta raportissa käytetyt lainaukset. Tutkittaville lähetetty tutustumispyyntö on liitteenä (Liite 3). Tutkimushenkilöt ovat halutessaan voineet tehdä lisäyksiä ja korjauksia haastatteluihin, teemoitteluun ja lainauksiin.

5 TULOKSET

5.1 Mallin syntyä kuvaavat tekijät

Mallin syntyä kuvaavat tekijät tarkoittavat tutkimusaineistossa viittauksia niihin tekijöihin, joiden vuoksi kasvatusyhteistyö käynnistettiin Laukaassa. Näistä löytyi kaksi alateemaa, joille on annettu nimet **lasten ja nuorten käytös** ja **kasvattajayhteisön tarpeet**.

5.1.1 Lasten ja nuorten käytös

Yhteisenä tekijänä tässä teemassa eri kasvattajatahot kuvasivat muutosta, joka lasten ja nuorten käyttäytymisessä heidän mukaansa on tapahtunut ja joka sai eri tahot liikkeelle kehittämään yhteistyötapoja eri kasvattajien välillä. Muutoksesta kuvastui huoli lasten ja nuorten tulevaisuudesta sekä tarve puuttua tapahtumien kulkuun. Eräänä huolenaiheena oli käsityksen oikeasta ja väärästä hämärtyminen.

Lasten ja nuorten käytöshäiriöt koulussa ja vapaa-ajalla olivat haastateltavien mukaan lisääntyneet. Epäasiallista kielenkäyttöä haastateltavat kuvasivat *opettajan huoraksi haukkumisena* koulussa ja sellaisena kielenkäyttönä harrastuksissa *urheilukentällä, että valmentajat ei kehtaa kohta seistä enää kentän laidalla*. Koulusta haastateltavat nostivat esiin erilaiset käytöshäiriöt ja koulukiusaamisen sekä väkivaltaisen käytöksen lisääntymisen. Lukiossa huolta vanhemmille aiheutti runsas alkoholin käyttö koulun juhlissa, erityisesti ns. penkinpainajaispäivän juhlinnassa. Näpistelyt olivat lisääntyneet, eikä niihin puututtu. Haastateltavat kuvasivat syntyneitä tilannetta Laukaan kirkonkylällä näpistelybuumiksi. Lisäksi piittaamattoman asenteen sekä ilkivallan lisääntyminen lasten ja nuorten keskuudessa oli haastateltavien mukaan mallin syntymiseen johtavia syitä.

Ensimmäinen, mikä mulle on aina jäänyt mieleen, niin on kun yks, yks opettaja kerto vanhempainiltansa jälkeen, että se olis jutellu yhen urheiluseuran valmentajan kanssa, jonka muksu oli tän opettajan luokalla, että et voitasko jotakin ruveta porukalla tekemään, että kun kielenkäyttö on semmosta

sekä oppilaalla tunnilla, liikuntatunnilla, että urheilukentällä että valmentajat ei kehtaa kohta seistä enää tossa kentän reunalla.

Meillähän oli ongelma, että näpistelyihin ei reagoitu ja vanhemmat ajatteli, että tätä menoa niin kun oikean ja väärän raja hämärtyy aivan kokonaan.

Ehkä sitten vanhemmatkin koki sen tilanteen jossain määrin uhkaavaks niitten nuorten, siis lapsille ... se kasvava huoli siitä niin sai vanhemmat tämmöseen projektiin.

5.1.2 Kasvattajayhteisön tarpeet

Haastateltavien mukaan Laukaan eri kasvattajatahot tiedostivat tarpeen etsiä yhteisiä menettely- ja toimintatapoja erilaisiin tilanteisiin. Tavoitteena oli turvata lasten ja nuorten kasvuympäristö. Näpistelytilanteisiin kaivattiin yhteisiä toimintatapoja koko kylälle. Kauppiaat eivät ottaneet asiakkaiden menettämisen pelossa yhteyttä poliisiin eikä poliisikaan voinut puuttua näpistelyihin niiden asianomistajarikoksen luonteen vuoksi. Liikunnan opettajilla ja seuravalmentajilla oli tarve yhtenäistää käytäntöjä liikuntatunneilla ja urheiluseurojen harjoituksissa. Järjestettiin yhteisiä kokoontumisia, jossa muotoiltiin reilun pelin säännöt kaikkeen lapsille järjestettyyn liikuntaan. Vanhempien keskuudessa liikkui koulun henkilökunnasta erilaisia perättömiä huhuja, joiden poistamiseksi ja luottamuksen palauttamiseksi tarvittiin yhteistyön tiivistämistä kodin ja koulun välillä. Tärkeäksi koettiin myös lasten ja nuorten käyttäytymiseen puuttuminen tarvittaessa heidän toimiessaan kylällä. Eri viranomaisten välisen yhteistyön parantaminen koettiin tärkeäksi lasten ja nuorten asioita hoidettaessa. Koulun vanhempainyhdistyksen toiminta koettiin tehottomaksi ja turhanpäiväiseksi. Toiminnan haluttiin painottuvan aiempaa enemmän lasten ja nuorten kasvatukseen vaikuttamiseen. Kasvattajien haavoittuvaisuuden ja inhimillisyyden huomaamisen ja hyväksymisen ajateltiin lisänneen luottamusta kodin ja koulun välillä ja hälventäneen epäluuloja.

Hirveen monelta suunnalta niin kun kerty näitä viestejä ja sitten tuolla vanhempainneuvostossa, kun jotakin näitä asioita alettiin ottaa esille, niin, niin se, että määhän huomasin, että nämä samat ongelmat oli nyt tiedostettu, et

siellähän tuli tämmösiä, että että ihan selkeästi sanovat, että urheiluseuroissa oli, oli niin kun tiedostettu tämmönen yhteisten pelisääntöjen tarve.

Muistan semmosenkin, että joskus nää, nää pojat sano, että joo, että tota, eihän koulun liikuntatunnillakaan tällein tehdä. Tai sitten liikunnanopettajat kerto, että joo, että seuravalmentajat tekee tällai ja tällai ja näin, että meillä oli pikkusen erilaiset ne, ne tuota, tyyliä silloin...siinä tavallaan niin kun yhtenäistettiin sitä linjaa.

Nyt on niin kun yritetty vähän, niin kun tavallaan, niin kun yhdistää näitä voimia ja jopa niin kun tietäs vähän mitä toinen tekee. Sama lapsi kiertää meillä ja sosiaalitoimistossa ja koulussa ja monessa muussa paikassa. Tiedettäs vähän, että mitä ne on tehny siellä.

5.1.3 Mallin synty ja postmoderni

Lasten ja nuorten käytös viittaa aikuisten näkökulmasta paheksuttavan nuorisokulttuurin muodostumiseen. Ilmiössä voidaan nähdä ristiriita aikuisuuden ja nuoruuden välillä. Postmoderni nuoriso suhtautuu Puurosen (1997, 148) mukaan torjuvasti auktoriteetteihin, kuriin ja sääntöihin. Aikuisuus nähdään samanaikaisesti sekä houkuttelevana että vastenmielisenä. Muutos vaikuttaa niin koulussa kuin harrastuksissakin. Ziehen (1991, 133-136) mukaan postmodernin ajan tunnuspiirteenä on koulun kulttuurisen aseman heikkeneminen. Hautamäki (1996, 37) toteaa postmodernissa yhteiskunnassa muodostuvan erilaisia nuorten alakulttuureja. Ne ovat vastarintaa aikuisten maailmaa, perinteitä ja auktoriteetteja vastaan. Lähteenmaa (2000, 74-79) näkee postmodernien nuorisokulttuurien jakautuvan alakulttuureiksi, joilla on eroja ja yhtäläisyyksiä. Nuorisokulttuuria yhdistää suurten edistyskertomusten mureneminen, yksin pärjäämisen korostuminen ja yhteiskunnallisten tavoitteiden hämärtyminen. Yhteiskunnallisen vaikuttamisen sijaan nuoret vetäytyvät sisäänpäin kääntyneiden alakulttuurien piiriin, jossa yhteiskunnan normeja ja lakeja voidaan rikkoa tai tätä pidetään jopa ihanteena.

Kasvattajien näkökulmasta mallin avulla haluttiin luoda yhteisiä toimintatapoja kasvatuksen eri toimijoille. Rikkeisiin puuttumiskynnyksen madaltamisella ja eri kasvattajien välisen vuorovaikutuksen parantamisella pyrittiin vaikuttamaan kasvatusilma-
piiriin ja lisäämään yhteisöllisyyttä. Tulkitsen tämän vastareaktiona Törmän (1997,

211-212) mukaan postmodernille elämänmuodolle tyypilliselle yhteisten normien puuttumiselle ja yksilöllisille valinnoille. Törmä näkeekin postmodernin ajassa tärkeäksi yhteisen toimintakulttuurin dialogisen kehittämisen.

5.2 Mallin leviämistä selittävät tekijät

Mallin leviämistä selittävässä tekijöissä on aineistosta koottu ja tulkittu viittauksia niihin tekijöihin, jotka haastateltavien mukaan ovat vieneet kasvatusyhteistyötä eteenpäin Laukaassa ja tehneet sitä tunnetuksi. Näistä on muodostettu kolme alateemaa, joiden nimet ovat **mallin periaatteet**, **kasvatusyhteistyön vetäjät** ja **mallin saavutukset**.

5.2.1 Mallin periaatteet

Haastateltavat toivat esille, että mallin periaatteet ovat olleet keskeinen tekijä mallin toteutuksen onnistumisessa. Kasvatusyhteistyön kehittäminen alkoi kirkonkylän alasteen vanhempainyhdistyksestä ja laajeni käsittämään useita eri kasvattaja- ja viranomaistahoja Laukaan alueella. Haastateltavien mukaan kasvatusyhteistyön toimintaperiaatteet olivat yhdessä mietittyjä ja yleisesti hyväksytyjä. Tavoitteet ovat keskeisiä kasvatuksen kannalta. Yhteistyö palvelee kaikkia kasvatukseen osallistuvia tahoja ja tarjoaa konkreettisia toimenpiteitä kasvattajien avuksi. Samalla se sitoo yhteiskunnan eri toimijat yhteen. Eräs keskeinen tekijä Laukaan hankkeessa on ollut se, että malli on lähtenyt liikkeelle tavallisista vanhemmista ja toiminta on pyritty toteuttamaan heidän arkikielellään ja käytännön tarpeita vastaamaan. Avainpiirteinä haastateltavat pitävätkin kasvatusyhteistyön toteuttamista kotien näkökulmasta. Laukaassa malli on onnistunut painottamaan yhteishengen luomista tiukan kontrollin sijasta.

Tää on lähteny ihan, ihan tuota tavallisista vanhemmista liikkeelle, mikä on, mikä on tärkein asia mun nähdäkseni.

Tähän palvelee kaikkia niin poliisia, sosiaalityöntekijöitä, sosiaalityöntekoa ja jopa seurakunta on ollu siellä mukana ja koulu ja sitten tietysti nämä vanhempainyhdistykset ja vanhempien edutus, ni ei siinä minusta semmosia asioita, vastarannan kiiskejä ei sillä tavalla oo ollu. Et minusta se on aika hyvin sillä tavalla, että kaikki on ollu tavallaan sen asian takana.

5.2.2 Kasvatusyhteistyön vetäjät

Idea kasvatusyhteistyön aloittamiseen tuli Laukaan kirkonkylän ala-asteen vanhempainyhdistyksestä. Vetäjien merkitys tuli useimmissa haastatteluissa esille mallin toteutumista koskeneessa keskustelussa. Vanhempainyhdistyksen jäsenet edustivat haastateltavien mukaan laajasti eri ammattialoja ja se toimi selkärankana toimintaa kehiteltäessä. Poliisin oleminen mukana hankkeessa auttoi mallin muotoutumisessa ja arvokeskustelussa laillisuusnäkökulman pitämisessä esillä toimintatavoista keskusteltaessa.

Kaksi keskeisessä asemassa ollutta henkilöä mainittiin useassa eri haastattelussa. Toinen oli ala-asteen rehtori, jonka toimintaa pidettiin elintärkeänä koko mallin toteutuksessa. Hänen myönteinen ja luottamuksellinen asenne vanhempia kohtaan mahdollisti koulun ja kotien välisen yhteydenpidon ja mallin toteuttamisen koulussa. Vanhempien mukaan rehtorin sitoutuminen omassa elämässä opettamiinsa arvoihin ja elämäkokemuksen tuoma taito paikkailla vanhempien tekemiä virheitä sekä käytännön koordinointi toiminnan alkuvaiheessa olivat ratkaisevia tekijöitä. Toinen keskeinen haastatteluissa esille tullut henkilö on mallia kehitellyt ja myöhemmin Laukaan ulkopuolella esitellyt henkilö, jonka persoona ja kokemus sekä asioiden yksinkertainen esitystapa ja työpanos ovat olleet ratkaisevan tärkeitä kasvatusyhteistyössä Laukaassa ja laajemminkin Suomessa. Hänen henkilökohtaisten kontaktiensa ansios-ta tietoisuus mallista levisi nopeasti laajalle Suomeen.

Se oli niin mittatyönä sen porukan homma ja siinä oli niin rautanen jakauma miehiä, naisia eri ammattialoilta, oli oli poliisista ja oli aktiivisia seuran valmentajia ja siinä oli, siinä oli niin kun kaikki.

Sillonon koulun rehtori oli niin rautasesti mukana, on nykyisin eläkkeellä, mut oli, se oli semmonen henkilö, mitä ei yleensä missään mainita, mut ilman sitä rehtoria ei tätä koko projektia olis koskaan vedetty.

Mutta hän (aktiivinen henkilö) on henkilönä kyllä niin semmonen, semmonen mukaan saava ... tässähän on paljon korostettu ihan tämmöstä talonpoikaisjärkee ... mun mielestä hänellä on justiin hyvin paljon semmosta, että se ei tuu mistään semmosesta, se ei oo kirjasta luettua vaan, vaan se tulee niin kun sieltä omasta, niin kun omista kokemuksista ... hän on niin hyvin

pystyny kuitenkin sitten ne asiat esittämään ja ei, ei varmaan oo liioteltu, mutta on vaan kertonu niin, niin tavallaan, niin kun yksinkertasesi ja ja sillai siihen kokemukseen, tavallisiin kokemuksiin perustuen.

5.2.3 Mallin saavutukset

Saavutuksista keskusteltaessa voidaan aineistoa jakaa kahteen eri teemaan, **Laukaan sisäisiin** ja **Laukaan ulkopuolisiin saavutuksiin**.

Laukaassa malli on vaikuttanut haastateltavien mukaan lasten ja nuorten kasvatukseen monella mallissa toivotulla tavalla. Näpistelykierre katkesi vanhempien, kauppiaiden ja poliisien tehostettua toimintaansa, koulukiusaamiseen puuttuminen on parantunut ja alkoholin käyttö koulun juhlissa on loppunut. Reilun pelin säännöt ovat liikuntatunneilla ja harrastuksissa muodostuneet toimintatavoiksi. Reilun pelin sääntöjen käytännön toteutuksesta mainittiin eräässä haastattelussa, että laukaalaisissa joukkueissa kaikki joukkueen pelaajat osallistuvat peleihin ja kielenkäyttö on parantunut yhteisten sääntöjen myötä.

Mallin toteutumista haastateltavat arvioivat myös kasvattajaympäristön kannalta. Viranomaisten välinen yhteistyö on helpottunut, kun eri toimijat ovat tulleet yhteistyön kautta kasvoilta tutuiksi. Kasvattajien välille yhteistyössä muodostuneet ihmissuhteet ovat tärkeitä ja poistavat ennakkoluuloja eri kasvattajatahojen väliltä. Ongelmien, kuten koulukiusaamisen ja lasten päihteidenkäytön, tunnistaminen ja niistä keskustelu, ovat haastateltavien mukaan olleet askel kohti niiden ratkaisemista. Kasvattajien roolit ovat yhteistyön myötä selkiytyneet. Kasvatussyhteistyö on lisännyt myös myönteistä asennetta kasvattajien välillä ja monet yhteistyön toiminnot ovat vakiintuneet käytännöiksi.

Laukaan ulkopuolella saavutuksena pidettiin mallin saamaa julkisuutta ja palkintoja, joista tärkeimpänä useat haastatellut mainitsivat kasvatussyhteistyön palkitsemisen Euroopan perheiden liiton (EPA) palkinnolla parhaana kasvatusta tukevana hankkeena vuonna 1996. Laukaalaiset haastateltavat nimesivät mallin saaman julkisuuden olleen seurausta siitä, että ongelmat ovat muuallakin laajasti tiedostettuja, mutta

konkreettisista toimenpiteistä on pulaa. Mallilla he ajattelevatkin olevan laajaa sosi-
aalista tilausta.

*No oli siitä ainakin se hyöty, kun sillon oli se näpistelybuumi. Oli sillä
tavalla, että siitä monet rupes puhumaan, ni kyllähän se katkesi ainakin. Ja
sitten se että tää laillisuusvalistus kun tuli siinä samassa yhteydessä tuonne
tuonne kouluun ni, ainakin se mä uskon näin että se ennalta esti monta asiaa.*

*Se on oleellinen parannus, että, että koulun juhlista alkoholi on ka-
donnu, se on minusta oleellinen parannus, että, että meillä nyt on nää reilun
pelin säännöt, joka on selkeästi kättä pitempää.*

*Oppi tuntemaan nämä muut henkilöt elikkä nämä muut viranomaiset
niin kun nimeltä ja ulkonäöltä. On helppo mennä sitten tosiaan näin otta-
maan yhteyttä, yhteyksiä niihin muissakin asioissa, että se oli ehkä se näin
minun osalta ainakin hyvinkin tärkeää.*

*Sillon aikanaan varsinkin se tärkein oli se palkinto, mikä voittiin
noissa kansainvälisissä, kansainvälisissä kisoissa.*

*Kyllä kai se on se, että ne ongelmat on tuolla muualla samansuuntai-
sia ja ne haluaa niihin jonkun ratkaisun ja tää vois olla yks semmonen yritys
ainakin.*

5.2.4 Mallin leviäminen ja postmoderni

Mallin leviämistä edisti laajan hyväksynnän hankkiminen mallin periaatteille. Tär-
keänä koettiin, että toimittiin kasvattajien tarpeista käsin ja heidän ehdoillaan. Ta-
voitteet olivat keskeisiä kasvatuksen kannalta ja malli tarjosi konkreettisia toimenpi-
teitä. Mallin nähtiin toimivan eri kasvattajia yhteen sitovana tekijänä. Baumanin
(1996, 214) postmodernissa ajassa yksilön moraalisten valintojen tekeminen tulee
välttämättömäksi ja hänen on kannettava vastuu tekemistään valinnoista. Tulkitsen
mallin osaltaan koetun helpottavan yksilöä tekemään valintoja ja luomaan kotien
kasvatustyötä tukevaa ilmapiiriä. Kasvattajien kasvatusyhteistyössä kokema yhteisöl-
lisyys on tulkintani mukaan reagointia yksilöllistymiselle, josta Beck (1995, 27-29)
käyttää nimitystä yksilöllistymisen pakko. Beckin mukaan ihmiset alkavat muodos-
taa itselleen uusia varmuuksia teollisen yhteiskunnan varmuuksien hajottua.

Viittaukset vanhempien keskeiseen rooliin mallissa ovat tulkittavissa haluna vaikuttaa lasten kasvatusta koskeviin päätöksiin ja malliin sitoutumisen edellytyksenä. Törmä (1997, 212-213) toteaa, että postmoderni normittomuus voidaan nähdä haasteena elämänmuotoon, jossa yhteisiä merkityksiä ja yhteistoimintaa rakennetaan arvoista ja eettisistä periaatteista keskustelemalla. Kasvatus heijastelee aina joitakin arvostuksia riippumatta arvojen toteuttamisen tarkoituksellisuudesta tai tietoisuudesta. Kasvatus on Törmän mukaan parhaimmillaan yhteistoimintaa, jossa arvojen ja normien muodostaminen ja kyseenalaistaminen sisältyy arkitoimintaan.

Kasvatusyhteistyön vetäjien merkitystä arvioitaessa viittaukset vanhempainyhdistyksen yhteiskunnallisesti laajaan ammattiedustukseen ja arvokeskustelujen laillisuusnäkökulmaan kertovat, että kasvatusta ohjaavista normeista eli mallin periaatteista ja arvoista käytiin keskustelua kasvattajien kesken. Kasvatusyhteistyössä tärkeäksi nähtiin kahden henkilön toiminta mallin hyväksi. Kummankin henkilön persoonalla todettiin olleen ratkaiseva merkitys mallin kannalta. Lisäksi viitattiin henkilöiden elämäkokemukseen perustuvaan luottamukseen ja heidän henkilökohtaisiin kontakteihinsa. Henkilöityminen ja julkisuus ihmisten tärkeänä pitämien arvojen ja aatteiden viemisessä eteenpäin on käsitykseni mukaan väistämätöntä postmodernissa yhteiskunnassa, jossa Baumanin (1996, 192) mukaan ei ole olemassa ihmistahtoa vahvempaa voimaa eikä moraalista auktoriteettia.

Kasvatusyhteistyön saavutuksista keskustelemaan ja luottamuksellisen ilmapiirin lisääntyminen mielestäni viittaa Törmän (1997, 212) esiin nostaman dialogisen toimintakulttuurin muodostumisessa. Kasvattajien yhteistyön seurauksena kasvattajien roolit ovat selkiytyneet. Mallin saama julkisuus on haastateltavien mukaan seurausta laajemmasta kasvatusyhteistyön kysynnästä. Kiinnostus kertoo kasvatuksen haasteista postmodernissa ajassa.

5.3 Mallin toteuttamista hankaloittaneet tekijät

Mallin toteuttamista hankaloittaneissa tekijöissä on haastateluista koottu ja tulkittu niitä tekijöitä, jotka haastateltavien mukaan ovat hankaloittaneet mallin toteuttamista. Näistä tekijöistä on muodostettu kolme alateemaa, jotka ovat **eri tahojen osallistu-**

minen, vaikeudet käytännön toimenpiteissä sekä toiminnan periaatteiden kyseenalaistaminen.

5.3.1 Eri tahojen osallistuminen

Aineistosta nousi esille eräänä keskeisenä toimintaa hankaloittaneena tekijänä eri tahojen vaihteleva osallistuminen kasvatusyhteistyöhön. Vain osa kasvattajista osallistui järjestettyihin tilaisuuksiin ja osa oli eri mieltä yhteisistä periaatteista. Jotkut ajattelivat toiminnan olevan ajan haaskausta. Eräässä haastattelussa ongelmaksi koettiin, että muualla asuvat Laukaassa työskentelevät ammattikasvattajat eivät sitoutuneet yhteisiin periaatteisiin.

Eräs mielenkiintoinen tekijä oli eri kasvattajatahujen vastustus yhteistyötä kohtaan. Osa haastateltavista toi esille korkeasti koulutettujen kasvatuksen ammattilaisten vastustuksen kasvatusyhteistyötä kohtaan. Koettiin, että kasvatuksen ammattilaiset eivät arvosta kouluttautumattomien vanhempien järjestämää toimintaa ja toisaalta toiminnan arveltiin olevan uhka korkeasti koulutettujen asemalle ja heidän järjestämälle toiminnalle. Kahdessa haastattelussa *maalaisjärkisen kasvatuksen* ajateltiin olevan ristiriidassa korkean koulutuksen tuoman statuksen kanssa.

Viisi haastateltavaa kuudesta otti esille kunnan osallistumisen kasvatusyhteistyöhön. Laukaan kunta ei ole haastatteluaineiston valossa osallistunut riittäväällä aktiivisuudella kasvatusyhteistyön toteuttamiseen. Useassa haastattelussa olisi toivottu kunnan tukevan rahallisesti toimintaa, mutta toisaalta eräs haastateltava kysyi, olisiko se ollut tarpeellistakaan mallin toteuttamisessa. Kunnan passiivisen osallistumisen arveltiin johtuvan kasvatusyhteistyön epävirallisesta luonteesta. Yhteydenpito kunnan ja mallin toteuttajien välillä on ollut passiivista, eikä mallista tehtyjä aloitteita ole kunnassa käsitelty.

Siellä juuri monta kertaa juuri nämä, nämä korkeat päättävät tahot siellä, jotka on liikaa tutkineet ja lukeneet kasvatuskäyttäytymistä, niin ne ei välttämättä ole sitä, että tavallinen perheenäiti, joka ei ole mitenkään korkeaksi korkeasti kouluttautunut, vaan tavallinen perheenäiti tulee ja kertoo tällasia juttuja. Se on ollu ehkä yks hidaste.

Joku oli niin kun sitä mieltä, että tää on vähän niin kun semmosta humpuukia ja ajan niin kun väärinkäyttämistä.

Noin puolet opettajista asuu Jyväskylässä tai jossain muussa kunnassa, kuin täällä, ni kyllä se sitoutuminen on erilainen. Mää oon aina sanonu, et jos oma auto on tuossa kylällä kivitettävänä, niin se kivittäminen on paljon tärkeempi asia mulle, kun sille jonka auto seisoo Jyväskylässä.

Mää en nytten ihan tarkkaan tiä, kuinka paljon kunta on suoraan rahaa laittanu tähän, mutta ei se kyllä paljoo oo laittanu. Mut se, että mää oon vähän joka yhteydessä sanonu, että ite asiassa tää ei sais olla hanke, joka maksaa paljon. Koska kysymyshän on vaan jostain tietyistä periaatteista.

Mutta se täytyy valitettavasti todeta, että tuota Laukaa on enimmäkseen nauttinut vaan Laukaan mallin tuomasta kuuluisuudesta, että kyllä se täällä niinkun on, on tuota, ne hyödyt on ollu minimaaliset.

Niin kun sitä ennen jo tiedotettiin siitä määrärahojen tarpeesta kuntaan, mutta ne aina vaan niin kun jäi jonnekin, ... että niihin ei reagoitu millään tavalla.

5.3.2 Vaikeudet käytännön toimenpiteissä

Haastatteluista nousi esille erilaisia tekijöitä, jotka ovat olleet vaikeuttamassa kasvatusyhteistyön toteuttamista käytännössä. Toiminta käynnistyi hyvin spontaanisti ja tästä aiheutui haastateltavien mukaan tiettyjä hankaluuksia. Spontaani toiminta vailla selvää organisaatiota tai vetäjää johti toiminnan suunnittelemtomaan etenemiseen ja siihen ettei tavoitteita kirjattu. Rahoituksen hankkiminen epäviralliselle projektille oli mahdotonta. Ala-asteen vanhempainyhdistyksen nimissä käynnistyneellä projektilla ei ollut jatkuvuutta keskeisten vetäjien kadottua. Haastateltavien mukaan yhteistyö tarvitsee vetäjän, joka kutsuu eri toimijat koolle. Vetäjä on haastateltavien mukaan puuttunut sen jälkeen kun vanhempainyhdistyksen johtokunta vaihtui heidän lastensa siirryttyä ylä-asteelle, keskeisessä roolissa ollut rehtori jäi eläkkeelle ja keskeinen vetäjä lähti tiedottamaan hankkeesta kunnan ulkopuolelle. Haastateltavat kuvasivat tämän seurauksena syntynyttä tilannetta palaverien loppumisena, motivaation katoamisena ja toiminnan jäämisena taustalle.

Käytännön toimintaa vaikeuttanut tekijä oli haastateltavien mukaan myös vaihteluvollisuus, joka asettaa rajoituksia vanhempien ja viranomaisten väliseen yhteistyöhön. Myös eri kouluasteiden välillä oli rajoituksia, jotka estivät puhumasta toisen kouluasteen asioista ja hankaloittivat toimintaa tilanteissa, joissa vanhemmilla oli lapsia useilla kouluasteilla.

Käytännön toimenpiteistä oli olemassa erilaisia mielipiteitä. Jotkut halusivat laajentaa toimintaa kunnan ulkopuolelle, kun taas osa halusi pitää toiminnan tiukasti Laukaassa. Erilaisia mielipiteitä herättivät myös alkoholin ja seksuaalikäyttäytymisen ottaminen painopistealueiksi. Nuoret kokivat ristiriitaiseksi tavoitteiden ja toteutuksen välisen eron, käytännön toimet eivät näkyneet nuorten arjessa ja toteutuksella ei ollut vaikutusta nuoriin. Tätä kysymystä on käsitelty laajemmin pohdinnassa luvussa 6.1.2.

Siitä on tietyllä tavalla kyllä niin kun ongelmaa, koska meillä ei ole ja nyt kun esimerkiksi hän (aktiivinen henkilö) lähti kiertelee ympäri Suomea ja tää rehtori jäi eläkkeelle, joka oli yks sielu tässä hommassa, niin vetäjähän siitä puuttu...ja tää vanhempainyhistyksen johtokunta, jossa oli ne rautaset tekijät, jotka tän pisti alulle, niitten kaikkien tenavat suunnilleen meni yläasteelle ja ne jäi pois siitä.

Jatkossa on kiinnitettävä entistä enemmän huomiota tässä osaprojektissa toimivien henkilöiden motivoimiseen, no varmaan se, että jollain tavalla pitäis pystyä motivoimaan, se motivaatio on ehkä, ehkä niin kun jollain tavalla hävinnyt.

Sen mä muistan, et ylä-asteella tietenkin niin ku koki välillä hyvinkin ristiriitaseks nää, nää tietenkin siinä, kun miettii niitä tavoitteita, nehän oli hyvät, mut se niissä ei ollu mitään vikaa, mut se, välillä se miten niitä toteutettiin, et ei se ehkä hirveen paljon näkyny kuitenkaan sit loppujen lopuks tässä kasvatuksessa tai elämässä.

5.3.3 Toiminnan periaatteiden kyseenalaistaminen

Tässä alateemassa keskityn lähinnä niihin tekijöihin, jotka haastateltavat toivat esille niistä henkilöistä puhuttaessa, jotka eivät aktiivisesti osallistuneet kasvatusyhteistyö-

hön. Koska kaikki haastateltavat olivat aktiivisesti mukana, kyseessä on toisen käden tietoa, eli haastateltavat kertovat muiden kokemuksia ja tuntemuksia asioista. Haastateltavien mukaan näkyvillä oli yleistä muutosvastarintaa, jota ilmenee kaikkea muutosta kohtaan. Toiminnan kyseenalaistaminen näkyi erilaisina mielenilmauksina, kuten *nyt mennään vähän liian utopistisiin juttuihin*.

Eräs haastatteluissa esiin nostettu hämmennystä aiheuttanut tekijä oli erään keskeisen henkilön perustama yritys, jonka kautta hankittiin rahoitusta materiaaleille ja kunnan ulkopuoliselle koulutukselle. Yritys myös turvasi toiminnan laillisuuden uusien kasvatustyöyhteistyöhankkeiden käynnistettäessä. Yrityksen saama rahoitus ja mallin saamat palkinnot aiheuttivat haastateltavien mukaan kateutta ihmisissä. Lisäksi yritysmuutoksen toiminta hankaloitti viranomaisten kanssa tehtävää yhteistyötä viranomaisten puolueettomuusvaatimusten takia. Lisäksi haastateltavat kertovat esitetyn arveluja, että kasvatustyö liittyy erään vetäjän uskonnolliseen taustaan, vaikka haastateltavien mukaan periaatteet olivat yhteisesti mietittyjä ja hyväksytyjä.

Ainahan on arvostelua sillon kun joku jotakin tekee. Ja ne arvostelijathan on aina niitä, jotka itse ei pysty tekemään juuri mitään.

Enemmän kun yhen tai kaks kertaa kommenteista kun kuunteli, niin liittyy tota siihen, että hänellä on tämmönen voimakas uskonnollinen tausta ja, ja tuota niin, se yhdistettiin tavallaan, et tää on nyt niin kun sen, et tässä on tämmönen uskonnollinen juttu, mitä ollaan tekemässä, uskoon liittyy. Ja se ei niin kun herättäny kaikissa ollenkaan semmosta myönteistä ajattelua, et se koettiin niin kun silleen, että se niin kun rajottaa tai on jotenkin ahdistava tai semmosta, mutta mutt tota mun mielestä siinä, se ei oo kyllä ihan, totta kai jokainen meistä puhuu omana ihmisenä ja oman vakaumuksensa takaa ... mutta ei se oo ketään sitonu, eikä siinä oo niin kun, niin kun millään tavalla sellasia sääntöjä tai mitkä olis niin kun yleisesti hyviin tapoihin kuuluvia, niin ei siinä mitään semmosia.

5.3.4 Mallin toteuttamisen vaikeudet ja postmoderni

Eri tahojen vaihteleva osallistuminen yhteistyöhön ja erimielisyydet toimenpiteistä ovat tulkintani mukaan seurausta erilaisista arvoista ja löyhästä sitoutumisesta yhteis-

siin periaatteisiin. Hautamäki (1996, 35-39) toteaa, että postmoderni maailma on yksilöiden maailma. Erilaisuutta arvostetaan, eikä voida vaatia, että kaikkien on eletävä samojen kaavojen mukaan. Perinteiset yhteisöllisyyden muodot joutuvat antamaan tilaa uusille yhteisöille, joita luonnehditaan kokoontumiseksi jonkun ajankohtaisen teeman ympärille. Uudet yhteisöt eivät sido yksilöitä, vaan yksilöt välttävät sitoutumista ja kiinnittymistä niihin.

Aineistosta esiin noussut muutosvastarinta voidaan liittää yksilöllisyyden arvostamiseen. Löyhä sitoutuminen taas näkyy osallistumisessa ja käytännön toimenpiteissä. Osaltaan sillä voidaan selittää myös kunnan ja ammattikasvattajien toimintaa kasvatusyhteistyössä. Aineistossa todettiin heidän olleen samaa mieltä kasvatusyhteistyöstä ja sen periaatteista, mutta käytännössä malli ei vaikuttanut kunnan ja kasvatuksen ammattilaisten toimintaa. Toisaalta mallista tehtyjen aloitteiden jättäminen käsittelemättä kunnan päättävissä elimissä kertoo haluttomuudesta ottaa kantaa kasvatusyhteistyöhön. Edellisessä luvussa mainittu henkilöityminen on toisaalta postmodernin ajassa tärkeinä pidettyjen asioiden edistämisen edellytys, mutta myös jatkuvuuden näkökulmasta uhkatekijä.

Asiantuntijoina voidaan tutkimuksessani pitää lasten ja nuorten kanssa työskenteleviä eri alojen ammattilaisia. Aineistossa postmodernin asiantuntijuuden voidaan katsoa aiheuttaneen vaikeuksia mallin käytännön toteutuksessa. Ammatillaiset eivät arvostaneet vanhempien käynnistämää kasvatusyhteistyöhanketta *tai kokivat sen jopa uhaksi heidän omalle toiminnalleen*. Taustalla voidaan nähdä asiantuntemuksen muuttuminen kiistanalaiseksi, mihin Bauman (1996, 149-150) viittaa. Baumanin mukaan asiantuntijoista on tullut erikoisalojaan tarkasti vartioivia ja muita aloja arvostelevia. Heidän on kilpailtava viihdykkeiden rinnalla julkisuudesta. Hoikkalan (1993, 47) mukaan kasvatus on asiantuntijoiden ja tieteellisen tiedon asia. Ammatillaiset ja asiantuntijat seuraavat, neuvovat ja ohjaavat lasta ja vanhempia. Vanhempien osaksi jää Hoikkalan mukaan julkisen häpeäpaalun osa, heidän tulee kantaa vastuu nuorten huonosta käytöksestä, normirikkomuksista ja laittomuuksista. Kasvatusyhteistyössä tulkintani mukaan asiantuntijat kokivat maallikoita edustavien vanhempien astuvan heidän reviirilleen.

5.4 Mallin yhteys nykyhetkeen ja sen kasvatuskysymyksiin

Teemassa mallin yhteys nykyhetkeen ja sen kasvatuskysymyksiin, käsitellään niitä haastatteluissa esiin nousseita asioita ja ilmiöitä, joiden koettiin muuttaneen kasvatusta. Näistä on muodostettu kolme alateemaa, jotka ovat **kasvattajien muutokset**, **kasvuympäristön muutokset** sekä **arvoissa tapahtuneet muutokset**.

5.4.1 Kasvattajien muutokset

Tässä alateemassa käsitellään haastateltavien kasvattajissa kuvaamia muutoksia, joiden koetaan muuttaneen kasvatusta. Aluksi käsitellään kasvattajien roolin muutoksia. Kasvattajaksi mielletään haastateltavien mukaan entistä laajempi joukko aikuisia. Samalla vanhemmilla on liian vähän aikaa lapsille, työkulttuuri on muuttunut, työpaikka saattaa sijaita hyvin kaukana kotoa ja työpäivät ovat pidentyneet. Kasvaneet työpaineet aiheuttavat haastateltavien mukaan sen, ettei työpäivän jälkeen ole aikaa ja voimia viettää iltaa yhdessä perheen kanssa.

Kasvattajista puhuttaessa eräänä keskeisenä määrittäjänä toimi ajatus, että auktoriteetti on kasvattajilta hukassa. Tämä näkyy haastateltavien mukaan siinä, että vanhemmat antavat liian helposti lapselle periksi, eivätkä saa kuria lapsiinsa ja kokevat kasvatuksen olevan pelättävä asia. Muutamissa haastatteluissa viitattiin auktoriteetin puutteen olevan 70-luvulla vallalla olleen ns. vapaan kasvatuksen seurausta. Vanhemmilla ajatellaan olevan puutteelliset käsitykset lasten kasvatuksesta. Toisaalta haastateltavat näkivät lasten suhtautumisen auktoriteetteihin muuttuneen, useiden lasten käyttäytymistä leimaa rajattomuus. Opettaja- ja koulukulttuurin muutos on omalta osaltaan vaikuttanut kasvattajien auktoriteetin heikkenemiseen.

En mä tiää onks se tiedon puute vai uskalluksen puute vai mikä, mikä siinä on, että niin kun pelätään tavallaan käyttää sitä omaa järkee. Kyllähän se jokainen vanhemmista varmaan tietää, et ei se oikein oo, et jos se penska rankuttaa siellä kaupassa karkkia, niin se joka kerta saa.

Ekatokaluokkalaisen kotoo voidaan sanoo, että voisitteko, tai sanotaan että koulusta soitetaan kotia, että että nyt ei oikein hommat suju täällä, että kaveri pistää ranttaliks, ni ni kotoo sanotaan, että voi voi, et kun ei myö kotonakaan saaha sille mitään kuria.

Mutta valitettavasti yks sukupolvi tässä on nyt jääny vaille tällasta kasvatusta. Oli tämä 70-luvun vapaan kasvatuksen ilmapiiri ja se nyt kantaa sellaista tiettyä hedelmää, mikä niinku näkyy sitten niin ku tämmösenä lastenkin huonovointisuutena, koska kotona ei tarpeeksi puututa näihin asioihin.

Vanhempien työkiireet on yks semmone, tietysti nyt se työ ei tapahdu enää siinä kotona, vaan se tapahtuu jopa tuolla satojen kilometrien päässä. Tai sitten voi olla, että on paljon sellasia vanhempia, jotka ovat vaikka viikon töissä, pois kotoa, tulee sitten viikonlopuksi takaisin. Tai sitten on semmosia, että lähdetään aamulla puol seittemältä töihin ja tullaan illalla siinä seittemän, kaheksan aikaan ja mennään suoraan, syödään vaan ja mennän nukkumaan eli jää se yhdessäoloaika niin lyhyeksi.

Työpaineet on semmonen toinen asia, että kun imetään tavallaan kaikki teho näistä vanhemmista irti siellä töissä, tietysti täytyy pistää sata lassa, niin ei taho jaksaa enää sitten hirveesti panostaa niihin omiin, että sit ollaan kotona kiukkusia ja väsyneitä ja sitten aiheuttaa sen, että ollaan varmaan enemmän erillään.

5.4.2 Kasvuympäristön muutokset

Lasten kasvuympäristö on haastateltavien mukaan muuttunut monella tavalla. Kodin ilmapiiri ja toimintatavat ovat muuttuneet ja vanhemmat eivät välttämättä osaa viettää aikaa lastensa kanssa. Sukupuolimoraalin muutokset ja perheiden hajoaminen vaikuttavat lasten arkeen. Televisiot ja tietokoneet vievät kodeissa liikaa aikaa ja niiden ohjelmat ja videopelit ovat nykyisin *sairaana väkivaltaisina*. Isovanhempien läsnäolo kodeissa on yhä harvinaisempaa. Asuinympäristön muita ihmisiä ei välttämättä tunneta samalla tavalla kuin aiemmin ja lasten tekoihin ei puututa enää yhtä helposti. Muiden aikuisten puuttumista lasten tekoihin saatetaan paheksua. Harrastuksissa painotetaan entistä voimakkaammin lajiosaamista kasvatuksellisten asioiden sijaan. Päihteiden ja huumeiden yleistyminen ja niiden leviäminen nuorten saataville ovat pakottaneet keskustelemaan nuorten päihteiden käytöstä. Nuorilla voi olla vanhempia laajempi tietämys monista nykyajan ilmiöistä.

Harrastukset alkaa olla siellä tietokonepuolella enemmän. Nuoretkin lukkiutuu omaan huoneeseen ja ne ei lähe enää sieltä mihinkään ja sanoo et

mä pelaan tietsikkaa, siinä menee monta tuntia aina. Se jää sitten se muu sosiaalinen kanssakäyminen vähemmälle.

Kun asutaan tiiviisti pienellä alueella, niin niin, niin välttämättä ei sitten aina, jos niitä suhteita ei luoda siellä, niin ei tunnekaan toisiaan, vaan eletään omassa kopperossaan siellä hiljaa, hiljaa ja jäähään, tavallaan niin kun kaikki on ulkopuolisia.

Huumeet tulee niin ku, miten sen nyt sanois, kaikilla on mahdollisuus saaha niitä, kaikilla on mahdollisuus käyttää niitä, hirveen vähän kuitenkin loppujen lopuks, kun rupee miettimään niin löytyy ihmisiä, jotka lopulta sitten kuitenkin rupee käyttämään niitä aktiivisesti.

Nykyisin on näillä muksuilla on näitä rikkinäisiä koteja on paljon enemmän, varmaan on vanhemmilla työpaineita tietyllä tavalla enemmän, enemmän ja tuolla yhdessä päiväkodin vanhempainillassa joku vanhemmista heitti, kun tästä tämä sama kysymys oli, että miten tää on tämmöseks menny, niin se sano, että nää on niitä seitkytluvun vapaan kasvatuksen saaneitten tenavia.

Samaten sitten kun ympyrät isonee, niin ei, ei tunneta tenavia, niin on vaikeempi puuttua ja tämmöstä.

5.4.3 Arvoissa tapahtuneet muutokset

Haastateltavien mukaan nykyajan kasvatukselle on tyypillistä moniarvoisuus. Yksityisyyttä, yksilöä ja suvaitsevaisuutta korostetaan ja yhteisöllisyys jää yhteisesti sovittuine periaatteineen niiden jalkoihin. Materialistiset arvot ohjailevat ihmisten toimintaa, vallalla on ihanne *täytyy saaha niin paljon jo nuorena*. Arvoihin sitoutuminen on vähentynyt, puhutaan eri asioista kuin miten käytännössä toimitaan. Kasvatussyhteistyön tarve nähdään ja koetaan merkittävänä. Yhteisöllisyyden tukeminen on haastateltavien mukaan niin välttämätöntä, että jotain vastaavaa olisi joka tapauksessa tehty.

Meidän täytyy niin kun pysähtyä miettimään näitä asioita, niin kun päihitteitten kohallakin, sehän on selvä, että kun siellä on laki takana, mutta, mutta ei ihmiset tässä hässäkässä kerkeä mieltä, kun korostetaan, että yksilöt valitsee arvonsa.

Nää asiat on monessa vanhempainkokouksessa ihan samaan tyyliin käyty läpi, mitä, mitä me tehtiin tuolla Laukaassa. Näin mä uskon.

Mää luulen, että se tarve on niin kova tänä päivänä, että tavalla tai toisella, nimikkeellä tai toisella niin tämmöset vastaavanlaiset jutut täytyy toimia.

5.4.4 Postmoderni ja muutokset kasvatuksessa

Kasvattajissa todettiin tapahtuneen muutoksia. Vanhemmuuden ja perhe-elämän muutokset heijastuvat lasten kasvatuskulttuuriin. Yksilöllistyminen ja työelämän muutokset heijastuvat vanhempien ajankäyttöön. Rinne & Salmi (1998, 122-125) toteavat työvoiman yksilöityvän postmodernissa ajassa. Työntekijät ovat aiempaa alttiimpia työelämän lisääntyville muutoksille. Korkea koulutus, tiedot tai taidot eivät enää ole taie työpaikan säilyttämiseksi tai uuden löytämiseksi. Yhteiskunta jakautuu Rinteen & Salmen mukaan yhä selvemmin voittajiin ja häviäjiin. Työn murrosta postmodernissa yhteiskunnassa hallitsee yksilöllistyminen sekä lisääntynyt elämänarvojen ja turvaverkkojen hajoaminen. Murroksen vaikutukset näkyvät Rinteen & Salmen mukaan koko yhteiskunnan muutoksena. Tämän muutoksen tulkitsen heijastuvan työn kuormittavuuden lisääntymisenä, jonka haastateltavat kuvasivat vaikuttavan kasvatukseen kotona.

Vanhempien ja opettajien auktoriteetissa tapahtuneet muutokset ovat haastateltavien mukaan seurausta puutteellisista käsityksistä lasten kasvatuksessa. Taustalla voisi nähdä laajemman muutoksen. Suorannan (2000, 23) mukaan opettajan auktoriteettiasema on muuttunut ratkaisevasti ja se näkyy niin opettajien suhtautumisena auktoriteettiinsa kuin myös oppilaiden suhtautumisena opettajiin. Kuten Ziehe (1991, 43) toteaa, auktoriteettia ei ole mahdollista saada asemaansa eikä elämäkokemukseensa vedoten. Tulkitsen opettajan ja vanhempien auktoriteetissa tapahtuneen muutoksen olevan yhteydessä haastattelujen ajatuksien, että auktoriteetti on hukassa. Puolimatka (1999, 272-274) arvioi kasvatusta ajatteluun juurtuneen ihanteen kasvatuksesta ilman auktoriteettia. Tämä johtaa Puolimatkan mukaan väistämättä peitetyn vallan käyttämiseen. Se ei vähennä vallankäyttöä kasvatuksessa, vaan tekee vallankäytöstä yhä vaikeamman havaita. Tulkitsen *kasvatus ilman auktoriteettia* –ajattelulla viitattavan aineistossa ns. vapaaseen kasvatukseen. Tämä näkyy aineiston mukaan siinä,

että vanhemmat varovat kasvatuksessaan aiheuttamasta lapsilleen kielteisiä kokemuksia. Aineistossa nousi esille Ziehen (1991, 45) esittämä ajatus nuorten vanhempiin nähden saavuttamasta etumatkasta joillakin informaation ja kokemusten alueilla.

Kasvuympäristössä tapahtuneissa muutoksissa nähtiin keskeisinä perheiden ja asuinympäristön yhteisöllisyyden väheneminen. Tämän ajateltiin näkyvän isovanhempien ja muiden aikuisten roolin vähentymisenä lasten kasvatuksessa sekä yksilön osaamisen ja pärjäämisen painottamisena harrastuksissa. Haastateltavat arvioivat muutosten olevan seurausta yksilöllistymisen ja liikkuvuuden lisääntymisestä. Beck (1995, 19-20) toteaa yksilöllistymisen johtavan valintojen tekemisen siirtymiseen perhe- ja kyläyhteisöiltä yksilöille. Tämä koskee tietenkin myös kasvatusta. Aineiston viittaukset medioiden lisääntyvästä vaikutuksesta perheiden kasvuilmapiiriin tulkitseen olevan seurausta oheiskasvattajien lisääntymisestä, johon Suoranta (2003, 10) viittaa. Suoranta väittää, että kasvatuksen alue on laajentunut ja merkittävät kasvatusvaikutukset ovat siirtyneet perinteisiltä kasvatusinstituutioilta mediakulttuurin alueelle.

Arvoissa tapahtuneet muutokset ovat vaikuttaneet haastateltavien mukaan kasvatussyhteistyömallin syntymiseen. Yhteisen päämäärän ja arvoperustan katoaminen näkyy käytännössä tutkimusaineiston valossa moniarvoisuutena ja arvoihin sitoutumisen vähenemisenä. Tämä tarkoittaa, että puheiden tasolla ja käytännössä toimitaan eri tavalla. Antikainen ym. (2000, 22-24) toteavat, että jälkimodernissa yhteiskunnassa ei ole olemassa yhteiskunnallisesti yhtenäisiä arvoja, vaan eri ryhmillä, yhteisöillä ja yksilöillä voi olla keskenään hyvin erilaisia arvoja. Arvojen murrosta pidetään seurauksena yhteiskunnan maallistumisesta, jolla tarkoitetaan yhtenäisen kristillisen maailmankäsitykseen perustuneen arvojärjestelmän ja moraalin murtumista. Arvojärjestelmän moninaisuus on hajauttanut kasvatusarvoja ja erilaistanut kotien arvopohjaa. Tämä vaatii Antikaisen ym. mukaan lasten kasvattamista toimimaan erilaisissa yhteisöissä ja eri tilanteissa, joissa vallitsevat arvot voivat vaihdella. Kasvatussyhteistyön toteutuksen vaikeuksia käsittelevässä luvussa (5.3.4) on myös käsitelty arvopohjan murenemisestä aiheutuvia seurauksia.

5.5 Kasvatuksen arvot ja lähtökohdat

Kasvatuksen arvoilla tarkoitan viittauksia aineistossa esiintyviin kohtiin, joissa haastateltavat tuovat ilmi kasvatukseen liittyviä arvoja ja ihanteita. Tämä teema kuvaa näkemykseni mukaan sitä kasvatuksen keskustelukenttää, jossa kasvatusyhteistyö on syntynyt ja sitä on viety eteenpäin. Se heijastaa myös kasvatusyhteistyössä aktiivisesti toimineiden kasvatuskäsityksiä ja –ihanteita. Käsittelen tätä pääteemaa kolmen muodostamani alateeman avulla, jotka ovat **kasvattajat ja heidän tehtävät, kasvatuksen tavoitteet ja kasvuympäristö**.

5.5.1 Kasvattajat ja heidän tehtävät

Tässä alateemassa kuvaan haastateltavien näkemyksiä siitä, ketä he kasvattajiksi nimeävät ja millaisia tehtäviä he kasvattajille antavat. Haastateltavilla oli varsin laaja käsitys siitä, ketkä toimivat kasvattajina. Erään haastattelun mukaan kasvattajia ovat kaikki, jotka jotenkin vaikuttavat lapsen elämässä. Toisen haastateltavan mukaan harrastuspiirien on kannettava kasvatusvastuu ja poliisilla, kauppiailta ja muilla tahoilla tulisi olla ensisijaisesti kasvattava rooli heidän toimiessaan lasten ja nuorten kanssa. Kuitenkin useimmista haastatteluista nousi selvästi esille, että vastuu kasvatuksesta tulisi olla ensisijaisesti kodilla ja vanhempien tärkein tehtävä on kasvattaa lapsia. Kodilla ja ensimmäisillä elinvuosilla nähdään olevan ratkaiseva merkitys lasten tulevaisuuden kannalta. Eräässä haastattelussa nostettiin esille, että toisen vanhemman tulisi olla ensimmäiset elinvuodet lasten kanssa kotona.

Haastateltavat esittivät kasvattajalle ominaisuuksia, jotka tekevät hänestä hyvän kasvattajan. Kasvattajan tulisi olla tasapainossa itsensä kanssa ja hänen on oltava lapsille esimerkki. Kasvattajan on annettava lapsille mahdollisuus harrastaa, mutta myös asetettava rajat ja pidettävä niistä kiinni. Lasten kanssa keskustelu ja toiminta ovat tärkeitä, mutta vanhempi tekee päätökset. Auktoriteetin kasvattaja saa hankkimalla lasten kunnioituksen. Vanhempien olisi asetettava lapset etusijalle ja annettava aikaa kasvatukselle. Vanhempien on tärkeää tietää, mitä lapset tekevät ja kenen kanssa he ovat. Kasvatuksen on oltava johdonmukaista ja kaikkien kasvattajien toimittava samansuuntaisesti.

Haastateltavien mukaan vanhemman ja nuoren on tärkeää saada joskus olla kahdestaan. Vanhempien ja lasten yhteinen toiminta tukee yhteisöllisyyden kehittymistä. Toiminnan ei tarvitse välttämättä olla mitään erityistä, vaan esimerkiksi vanhempien ja lasten yhteiset arkiaskareet kotona tukevat kasvatustyötä.

Kasvatuksesta on vastuu lähestulkoon jokaisella ihmisellä jollakin tasolla. Mut siis tietenkin, se tota niin ni, tää suurin vastuu menee tietenkin siitä vanhemmille ja sen jälkeen järjestystä nyt ei juurikaan oo mut kaikille opettajille, kaikille viranomaisille, kunnalle, mutta siis loppujen lopuksi sehän on se ketju melkein loputon, että kaikki toimii kasvattajana.

Kyl se pohjatyö tehään ilman muuta siellä kotona. Ja ihan ensimmäisten vuosien aikana. Kaikkien vanhempien vaan pitäis keritä olemaan lasten kanssa ne ensimmäiset vuodet.

Kyllä meillä ainakin on ollu siinä semmonen tietty linja, että jos mää, jos me on sanottu, että ei karkkia osteta, niin siitä pidetään niin kun kiinni. Että vaikka sitten lapsi syliin ja toinen kävelee ulos, mutta mun mielestä se on virhe niin kun semmosessa tilanteessa antaa lapselle periksi. Niin kun monessa muissakin saman tyylisissä tilanteissa, että, että siinä kasvattamisessa mun mielestä täytyy olla tietty linjakkuus.

Kyllähän sen lapsen kanssa täytyy tulla juttuun ja pitää pystyä keskustelemaan asioista, että semmonen tietty keskusteluyhteyshän täytyy tietenkin olla. Siitähän taas ei tuu mittään, että jos on tämmönen, että sanoo, että näin se on oltava ja nyrkkiä pöytään, että eihän sekään oikein oo. Mutta tavallaan niin kun porukalla niitä asioita mietitään ja sitten jos tulee semmonen vaikee tilanne, niin kyllähän se sitten vanhempi on joka, joka sanoo sen, että mikä tässä on oikein.

Kyllähän tuommoselle nuorelle on tuota hirveen tärkeätä se, että pystyy olemaan niin kun hyvä esimerkki (valmentajana) ... että pystyy olemaan ihmisenä esimerkkinä myöskin. Ja tulee toimeen niitten poikien kans, pystyy niitten kanssa keskustelemaan.

Yhdessä tekeminen ja mukana oleminen, ehkä se sieltä tulee, että jos ne tuolla vaan keskenään nuo nuoret, niidenhän täytyy saada ollakin keskenään välillä ja se on hyväksyttävää ja ihan ok, koska niitähän ei voi aina olla vahtimassa. Tuota se, että välillä ois ni vanhemmat mukana, voitais tehdä po-

rukalla jotain, tai ihan kahdestaan nuoren kanssa. Että ois joku semmonen asia, joka ois tavallaan niinkun nuoren ja sen vanhemman yhteinen juttu.

Ollaanko me unohdettu näin käsien ulottuvilla oleva asia, että kuin hirveesti sitä nuorta voi tukea se, että kotona tehtäs yhdessä näitä arkisia askareita ja sitten, miten siinä vanhempi tutustus lapseensa ja siinä tulis tätä vuorovaikutusta niin, mikä palvelis molempia osapuolia. Vanhempi jaksas paremmin työssä ja lapsi oppis niitä elämisen eväitä ja kaksikymmentä vuotta meillä ois aikaa tehdä tämmöstä ja sitten nuori hyötys niin kun siinä omassa elämässä.

5.5.2 Kasvatuksen tavoitteet

Kasvatuksen tavoitteita käsittelevässä alateemassa tuon esille niitä arvoja, joihin haastateltavien mukaan kasvatuksen tulisi tähdätä. Kasvatuksen tulisi haastattelujen valossa pyrkiä tukemaan terveen itsetunnon kehittymistä ja toisten lasten ja vanhempien kunnioittamista. Lasten tulisi oppia eettiseen ajatteluun ja näkemään toiminnan seuraukset. Tärkeää olisi myös oppia kunnioittamaan järjestäytyneen yhteiskunnan pelisääntöjä. Myös jokaisen lapsen ainutkertaisuuden tunnustaminen ja lapsen arvon ymmärtäminen on tavoite, johon jokaisen kasvattajan tulisi pyrkiä.

Aina tietysti aattelee, että mitä arvoja ja asenteita on pielessä, että siitä tähän se niin kun aika äkkiä tulee, niin kyllä mun mielestä, niin kun toisen ihmisen kunnioittaminen, yhteisön sääntöjen, oli se mikä yhteisö vaan, koti, koulu, liikenne.

Juuri se, että lapset oppivat kunnioittamaan vanhempaa ihmistä, hänen tietoaan, auktoriteettiaan, joka siihen, siihen vanhemmuuteen kuuluu.

Toivოსin että kaikilla lapsilla ois semmoset vanhemmat, jotka niin kun näkis sen lapsen arvon, ja ja ottas sen lapsen lahjana.

5.5.3 Kasvuympäristö

Alateemassa *kasvuympäristö* kuvataan niitä tekijöitä, joita haastateltavat pitävät tärkeinä lasten ja nuorten kasvun kannalta ympäristöissä, joissa he toimivat. Kasvuympäristön tulisi olla tuttu ja turvallinen, jossa tunnettaisiin toiset ihmiset ja heidän toimintatapansa. Hyvässä kasvuympäristössä lapsilla ja nuorilla on mahdollisuus har-

rastuksiin ja opiskeluun ja turvalliseen kotiin. Kasvuympäristössä tulee olla kannustavia ja rajoja asettavia aikuisia, joilla on samanlainen linja yhteisesti sovituisissa asioissa. Lapsille ja nuorille opetetaan yhteiskunnan pelisäännöt, heitä arvostetaan ja heille annetaan aikaa.

Myös kaveripiirillä on haastateltavien mukaan suuri merkitys lapsen ja nuoren kasvussa ja kaveruussuhteet ohjailevat nuorten toimintaa. Kaveripiiriä tulee aikuisten pitää silmällä ja tarvittaessa sen toimintaan tulee puuttua. Kaveripiiri auttaa järjestämään mielekästä toimintaa. Toiminta onkin tärkeää ja ehkäisee haastateltavien mukaan ongelmia. Järjestetyn toiminnan puute ei kuitenkaan saa olla syy huonolle käytökselle.

Varmaan sellanen tuttu ja turvallinen, väki tuntis toisensa ja tietäs toisen toimintatavat, ni sehän ois varmaan se kaikista paras.

Tietenkin siellä pitää olla tämmösiä hyvin paljon vapaa-ajan virikkeitä ja sitten tietenkin tää koulu ... Siis nimenomaan pitäis löytyä näitä molempia plus sitten tietenkin koulutusta, mahdollisuus opiskeluun, kaikkeen vastaavaan, nuorilla on sit niin ku turvattu ympäristö.

Sieltä pitää löytyä mahdollisimman paljon niin sanottuja roolimalleja ja sitten näitä ihmisiä, jotka niin sanotusti osaa sanoa, että missä vaiheessa nuori on mennyt, astunu sen viivan yli, millon se, millon niin kun pitää näyttää sormea, että näin ei saa tehdä tai sitten millonka, millonka saa niin kun kannustaa jatkamaan, et sieltä pitää löytyä niin sanotusti tai kaikista ihmisistä pitää löytyä se piirre, et ne osaa sanoa ei ja sit ne osaa myös kannustaa ja se nimenomaan pitäis tästä niin ku kasvuympäristöstäki.

Minusta oleellista vaan se, niin kun se kodin arki. Et vaikka maailma kaatus niin kun päälle, jos ne ihmissuhteet niin ku on kunnossa ja lapsi niin kun kokis, että se koti on semmonen paikka, missä sekin lapsi saa olla semmonen kun on ja siinä on niin kun se tietty perusturvallisuus. Niin niin, sitenhän ihminen selviää ihan ihmeellisistä asioista.

Kyllä hirveen tärkeä merkitys on sillä, että minkälaiseen kaveripiiriin joutuu tai pääsee. Et kyllä niillä kavereilla on tosi suuri merkitys. Et varmaan semmonen, joka on vähän tämmönen, tota semmonen ihminen, joka on pikku-

sen niin kun vietävissä tai ohjailtavissa, niin kyllä tämmösiin sitten hyvin helposti se kaveripiiri kovasti vaikuttaa.

Musta niin kun se toiminnan järjestäminen ni niin paljon kun mahdollista niin se on hieno juttu ja se on hyödyllistä, mut ei se oo selitys saa olla sille, että että menee huonosti niin sille että ei oo ei oo niin kun, sitä toimintaa voi järjestää niin monella tavalla ja ne, voi ne, se porukka järjestää ite.

5.5.4 Kasvatuksen arvot postmodernissa tilanteessa

Vanhempien ja koulun ohella haastateltavat nimeävät lasten kasvattajiksi hyvin laajan joukon aikuisia. Haastattelujen valossa hyvä kasvattaja on esimerkki, rajojen asettaja, auktoriteetti. Vanhemman tehtävänä on mahdollistaa lapsen harrastaminen ja valvoa lapsen toimintaa vapaa-ajalla. Lasta koskevissa päätöksissä tärkeänä nähdään lasten kanssa keskustelu, mutta aikuisen painotettiin tekevien päätökset. Haastateltujen käsitykset kasvattajista vastaavat Hoikkalan (1993, 52-53) kuvaamaa vastuullisen vanhemmuuden kategoriaa. Hoikkalan tutkimuksessa aikuisuuden puhemalleista vastuullisen vanhemmuuden kuvataan olevan hyvien edellytysten luomista lapselle. Hyvät edellytykset koostuvat huolenpidosta, hyviin harrastuksiin ohjaamisesta, koulutuksen turvaamisesta ja lapsen rajoittamisesta. Aineiston kuvaukset hyvästä kasvattajasta ja vanhemmasta ovat tulkintani mukaan kuvausta Hoikkalan esittämästä vahvasta vanhemmuudesta. Kasvatukselle suotuisaa kasvuympäristöä kuvattaessa määritteet tuttu ja turvallinen, sekä mahdollisuudet opiskeluun ja harrastuksiin viittaavat myös vastuullisen vanhemmuuden toteutumiseen. Hoikkalan sallivaa vanhemmuutta, ajatusta nuorten itsekasvattautumisesta ja yksilön valinnan tärkeydestä, ei aineistosta ole löydettävissä. Kasvattajana toimimista ei vältellä, kuten Hoikkala (1993, 52) tutkimuksessaan toteaa, vaan se pikemminkin nähdään lasten kasvun edellytykseksi. Keskustelu nähdään tärkeäksi, mutta painotetaan vanhemman vahvaa kasvattajan otetta. Rajoja asettavia aikuisia halutaan olevan kodin ulkopuolisessa ympäristössäkin.

Kasvatustavoitteet kertovat haastateltujen kasvatuspäämääristä. Tärkeänä nähdään lasten oppivan kunnioittamaan muita ihmisiä ja kasvamaan *kunnollisen* kansalaisen vaatimukset täyttäväksi aikuiseksi. Aineiston esittämiä kunnollisuuden määritteitä voi verrata Hoikkalan (1993, 235-236) edellä mainittuun tutkimukseen. Kunnolli-

suuden osoitukseksi Hoikkalan tutkimuksessa riittää se, *että lapsi ei ole suistunut katuojaan ja joutunut hunningolle*. Kasvatuksen tavoitteista puhuttaessa vältellään suoritusten ja menestyksen saavuttamista. Tärkeintä on tuen, turvan, välittämisen ja huolehtimisen osoittaminen lapselle. Hoikkalan (1993, 92-93) mukaan vanhemmat ajattelevat hyvien harrastusten pitävän lapset poissa kaduilta ja toimivan kunnollisuuden takeena. Aineistossa kaveripiirin toiminnasta puhuttaessa voidaan nähdä samanlainen lataus.

5.6 Kasvatusyhteistyö ja sen painotukset

Teemassa *kasvatusyhteistyö ja sen painotukset* käsitellään, miten haastateltavat kuvaivat kasvatusyhteistyötä. Aineistosta on muodostettu kolme alateemaa, jotka ovat **kasvatusyhteistyö mallina, käytännön toimenpiteet sekä vaikutus nuoriin**.

5.6.1 Kasvatusyhteistyö mallina

Tässä alateemassa tarkastellaan kasvatusyhteistyöstä haastatteluissa esille nousseita periaatteita. Haastateltavien mukaan kasvatusyhteistyö on ajattelutapa, jossa pyritään luomaan yhteinen arvopohja ja yhteishenki sitä toteuttavalle yhteisölle. Tarkoituksena on ollut, että jokainen yhteisö soveltaa mallia itselleen sopivaksi. Keskeisiä asioita ovat laillisuuspohjalta lähtevä maalaisjärkinen toiminta, jossa edetään pienin askelin. Lähtökohtana on kasvatuksen ymmärtäminen osaksi jokapäiväistä toimintaa, jossa uskalletaan ottaa kantaa kasvatuksellisiin kysymyksiin. Tärkeää on, että kasvattajat, niin vanhemmat kuin viranomaiset, oppivat tuntemaan toisensa ja tekevät yhteistyötä. Tavoitteena on yhteistyön muotoutuminen luontevaksi toiminnaksi ja eri toimintojen muuttuminen kasvatuksen käytännöiksi.

Mun mielestä se on, se on tota, se on niin kun ajatustapa, ajatusmalli, yhteistyömalli, ei se, ei se oo aikaan sidottu, eikä paikkaan.

Mennään niin kun pienin askelin ja jossain paikkakunnalla, jos siinä on sata ihmistä touhuamassa, ni tehään kymmenen asiaa ja sit jossakin on kymmenen ihmistä touhuamassa, ni tehään yks asia hyvin.

Ne tavoitteet, niitten tulisi olla yksinkertasia ja niihin, niihin tuota pyrkiminen tulis tapahtua, tapahtua tuota tervettä järkeä, aitoa sellaista maa-

laisjärkeä käyttäen, mitä mitä tuota, silloin kun mä olin nuori niin käytettiin kasvatuksessa.

Ne tahot olis niinku, jotka rohkasee vanhempia, koulua, seuroja ja muita tähän uskalla kasvattaa teemaan, niin ne lähtis, lähtis siihen, siihen tuota homman taakse.

Mutta jos vielä puhun sitten siitä, että mitä se pitäis olla niin, niin mä ite melkein uskon sillai että, että jos onnistutaan siinä yhteisön niin kun yhteishengen ja yhteisen arvopohjan luomisessa ja autettas ne ihmiset tavallaan niin kun löytämään toisensa, ni loppu hoitus itestään.

5.6.2 Käytännön toimenpiteet

Käytännön toimenpiteitä käsittelevässä alateemassa esitetään muutamia toimenpiteitä, jotka nousivat esille kasvatusyhteistyöstä keskusteltaessa. Näpistelyjen käsittelyssä on erään haastateltavan mukaan kasvattavaa, että nuori joutuu soittamaan itse vanhemmilleen kiinni jäätyään ja joutuu itse kantamaan vastuun teostaan. Koulun ja harrastusliikunnan yhteisten reilun pelin sääntöjen hyvänä puolena on ollut valmentajien ja opettajien oma sitoutuminen sääntöihin. Tässä on korostunut kasvattajan oma esimerkki. Haastateltavien mukaan lapsinäkökulman huomioiminen kaikessa lasten ja nuorten toiminnassa on erityisen tärkeää. Tällöin kasvatuksellinen puoli korostuu aina ennen tietojen ja taitojen painottamista.

Mun mielestä hyvä juttu, että jos joku nuori jää jostain näpistelystä kiinni, niin tota ne pani niin kun ite soittamaan sitten omille vanhemmilleen. Mun mielestä se on niin kun paljon parempi, kuin se, että sitten tota, pahimmillaan, että ei tapahu mitään.

Eri tahoilla voitais tehdä niin päin, että otettas se kasvatuksellinen puoli silloin, kun puhutaan nuorista ja mitä nuoremmista ja pienemmistä puhutaan, niin sitä enemmän olis se kasvatuksellinen puoli niin kun se ensisijainen, ja sitte tiedot ja taidot, oli sitten harrastusta tai koulua, niin ne tiedot ja taidot tulee siinä mukana. Et musta se on niin kun se painotuskysymys muualla, et kodin, kodin tehtävähän on kasvattaa, siitä ei niin kun, sillä ei oikeestaan muuta niin tärkeitä tehtävää olekkaan.

Me tästä aiheesta keskusteltiin ja sit me valittiin tämmösiä yhteyshenkilöitä eri lajeista, ja tuota kehittämään tätä yhteistyötä ja sitten tuota tehtiin nää reilun pelin säännöt. Ja niistä tuli sit näitä tämmösiä seinätauluja ... Ja sitten tuota, kyllähän siinä valmentajien täyty sitoutua tähän samaan, että jos mää joskus ite myöhästyin, niin kyllä mää tein heti ilman muuta ne punnerukset, että halusin olla niin kun esimerkkinä muille.

5.6.3 Vaikutus nuoriin

Kasvatusyhteistyön vaikutus nuoriin tulee esille haastateltavana olleen nuoren vastauksista. Erään aikuisen mukaan lapsilta saatua palautetta otettiin vastaan ja sitä hyödynnettiin käytännön toteutuksessa. Nuoren mukaan kasvatusyhteistyöllä on ollut positiivinen vaikutus, mutta ei niin paljon kuin olisi haluttu. Haastateltu nuori jakoi nuoret kolmeen pääryhmään ja tarkasteli kasvatusyhteistyön vaikutusta eri pääryhmän nuoriin. Vaikutus on ollut *kilteille* nuorille positiivinen, *pahiksille* taas negatiivinen ja muille hän näkee kasvatusyhteistyön olleen merkityksetön.

Pahiksishan niitä silloin sanottiin niin, tietenkä nehän siis kapinot koko ajan, sehän oli, sehän oli niitten mainetta piettävä yllä, ei myö, myö ei oikeestaan kuuluttu kumpaankaan ääripäähän, et me oltiin siinä välillä, myö tietettiin et nää kapinoitsijat, ne oli sillo naurettavia, myö niille naurettiin suurin piirtein, et ei niillä ollu meihin vaikutusvaltaa. Mut sit myöskään nää jotka, mikskä niitä nyt sanois, niin sanotut kiltit tytöt ja pojat, jotka sitten taas, niitä ei näkyny koskaan missään muuta kuin läksyjen ääressä ehkä, niin ni siis näihin niillä varmaan oli sit jonkin näkönen, jonkin näkönen vaikutus, mutta sit taas näihin pahoihin poikiin sillä oli niin sanotusti semmonen kielteinen vaikutus, et kun niille tultiin puhumaan siitä niin, no tietenkä sehän oli, piti näyttää sitten, ne näytti sormea tai jotain vastaavaa.

Se, että niin ku onks sillä ollu vaikutus niin ku positiiviseen tai negatiiviseen suuntaan, niin kyllä mää nyt luulen, että ei se millään tavalla negatiiviseen suuntaan oo voinu olla. Mut se, et onko se nyt ollu niin paljon positiiviseen suuntaan kun on haluttu, niin sitäkään mää en usko.

5.6.4 Kasvatusyhteistyö ja postmoderni

Kasvatusyhteistyön merkitys aineiston pohjalta tarkasteltuna on toimia yhteisöllisyyden rakentajana ja ylläpitäjänä. Lähtökohtana on yhteisen arvopohjan luominen laillisuuteen ja maalaisjärkeen pohjautuen. Yhteinen arvopohja on ongelmallinen postmodernin ajan moniarvoisuuden ja arvorelativismiin eli arvojen suhteellisuuden vallitessa, joita Launonen (2000, 281) esittelee koulujen eettistä kasvatusajattelua kuvaavassa tutkimuksessaan. Launosen mukaan koulun kasvatustavoitteet ja arvopäämäärät kirjataan kouluissa käytyjen arvokeskustelujen pohjalta. Niitä ei kuitenkaan kiinnitetä mihinkään objektiiviseen lähtökohtaan ja arvot ovatkin Launosen mukaan riippuvaisia vaihtuvista olosuhteista. Tulkitsen maalliseen lakiin vetoamisen kasvatusyhteistyössä yrityksenä kiinnittää arvokeskustelua objektiiviseen, yhteisön ulkopuoliseen normistoon. Kasvatusyhteistyön toteuttamisessa voidaan vedota lakeihin ainakin näpistyksiä ja alaikäisten päihteiden käyttöä koskevissa toimenpiteissä. Maalaisjärkeen vetoamisella viitataan tulkintani mukaan perinteiseen käsitykseen kasvatuksesta arvojen siirtäjänä, jonka mahdollisuudet ja oikeutukset Törmä (1997, 211) kyseenalaistaa postmodernissa tilanteessa.

Kasvatusyhteistyössä korostetaan rohkeutta kasvattaa ja ottaa kantaa kasvatusta koskeviin kysymyksiin. Kasvatus tulee asettaa etusijalle kaikessa päätöksenteossa ja toiminnassa. Käytännössä kasvatusyhteistyön tulee näkyä sitoutumisena ja vastuullisuuden kasvattamisena. Bauman (1996, 37-40) kuvaa postmodernia aikaa mielikuvayhteisöjen ajaksi. Hänen mukaansa yhteisöt ovat kuvitteellisia ja vakiintumattomia ja niitä pitää koossa ainoastaan usko niiden olemassa oloon. Yksilöiden sitoutuminen näihin yhteisöihinsä on hänen mukaansa tunneperäistä, oikullista ja lyhytaikaista. Sitoutumisen ongelmallisuus postmodernissa ajassa näkyy kasvatusyhteistyön toteutuksessa.

Haastatellun nuoren kokemuksena on, ettei kasvatusyhteistyöllä ole ollut juurikaan merkitystä kasvatuksessa. Tämä herättää kysymyksen kasvatusyhteistyön toteuttamisen mahdollisuuksista ja rajoista postmodernissa ajassa.

6 KASVATUSYHTEISTYÖ POSTMODERNISSA AJASSA – TUTKIMUKSEN TULOKSISTA

6.1 Tutkimusaineiston yksimieliset ja eriävät näkemykset

6.1.1 Haastateltavien valinta

Tutkimuksessa haastateltujen aikuisten yksimielisyys eri kasvatusyhteistyön periaatteista ja toteuttamisesta oli yllättävän suurta. Ristiriitaisuuksia ja toisistaan poikkeavia tulkintoja ilmiöstä oli oletettua vähemmän. Esitetyt yhteistyömallia epäilevät ilmaukset olivat toisen käden tietoa, eivät haastateltavien käsityksiä asiasta. Yksi asiaan vaikuttava tekijä on haastateltavien valinta. Haastatteluihin haastateltavat valittiin henkilöistä, jotka esiintyivät kasvatusyhteistyötä käsittelevissä lehtiartikkeleissa mallin alkumetreillä. Tällä pyrittiin varmistamaan, että haastatteluihin tulevilla on kokemuksia käytännössä kasvatusyhteistyöstä. Rajaus jättää pois henkilöt, jotka kasvatusyhteistyön alkuvaiheessa eivät ole aktiivisesti olleet siinä mukana tai ovat silloin sitä vastustaneet. Aikaprospektiiviin suhteuttaen tutkimuksen perusteella voidaan päätellä, että alussa kasvatusyhteistyössä aktiivisesti mukana olleiden muodostama käsitys mallin tarpeellisuudesta ja käyttökelpoisuudesta on säilynyt.

6.1.2 Nuoren näkemys

Mielenkiintoiseksi aineistosta tekee laukaalaisen nuoren haastattelu. Nuoren haastattelusta tulee voimakkaasti esille, että hän ei ole kokenut mallin vaikuttaneen nuorten elämään *hirveän paljoa*. Erityisesti mallin tavoitteiden ja toteutuksen välillä koettiin ristiriitaisuutta. Mallia toteutettiin nuoren näkemyksen mukaan tavalla, joka ei herättänyt nuorissa kiinnostusta. Vastaavia käsityksiä mallista olen kuullut joidenkin laukaalaisten nuorten kanssa keskusteltaessa haastattelujen jälkeenkin. Perusajatus näissä keskusteluissa on ollut, että mallista on paljon puhuttu ja se on näkynyt Laukaassa, mutta ei ole vaikuttanut nuorten elämään.

Taustoja ilmiölle voidaan tarkastella moneltakin kannalta. Lähtökohtina pohdinnoille voidaan pitää mallin toteutusta Laukaassa, mallin kasvattajapainotteisuutta, mallin ideaalisuutta ja mallin soveltumista postmoderniin kasvatusmaailmaan.

6.1.3 Mallin toteutus Laukaassa

Mallin toteutusta Laukaassa voidaan tarkastella yleisestä ja kasvatettavien näkökulmasta. Mallia lähdettiin Laukaassa toteuttamaan laajalla innolla ja yhteisymmärryksellä. Tuloksia käsittelevässä osassa tuli jo ilmi, että mallin käynnistämässä koettiin monenlaisia toteutusta hankaloittaneita tekijöitä. Kunnan haluttomuus tukea mallin toimintaa taloudellisesti on haastateltujen mukaan vaikeuttanut toteutusta. Nuoren mukaan mallia olisi kunnassa pitänyt lähteä toteuttamaan panostamalla siellä asuviin nuoriin. Toinen vaikuttava tekijä oli vetäjien puuttuminen ja siirtyminen muualle. Tämän seurauksena toiminta Laukaan kunnan alueella hiipui ja käytännön toiminta jäi vähemmälle. Tämä on varmasti näkynyt myös toteutuksessa. Haastatellun nuoren mukaan kasvatusyhteistyön toteuttaminen Laukaassa on jäänyt vähälle, *niin vähälle, että sitä ihmetteli jossain vaiheessa, et mihin se hävis koko kasvatusprojekti*. Toteutuksessa käytettiin nuoren mukaan myös menetelmiä, joilla ei sen ikäiselle ole vaikutusta. Valistuspuheenvuorojen sijaan toteutukseen olisi kaivattu toiminnallisempaa otetta.

6.1.4 Mallin kasvattajapainotteisuus

Kasvatusyhteistyömalli kehitettiin eri kasvattajien välistä yhteistyötä tehostamaan. Tarkoituksena oli yhtenäistää eri kasvattajien menettely- ja toimintatapoja sekä kiinnittää aiempaa enemmän huomiota kasvatukseen kaikessa toiminnassa. Malli kehitettiin kasvattajien lähtökohdista ja heidän käyttöönsä. Kasvatettaville suunnatuista toimenpiteistä (mm. reilun pelin säännöt) huolimatta toiminta suunnattiin ensisijaisesti kasvattajille. Tällä rajauksella on ollut vaikutus siihen, että mallin toiminta on lapsilta ja nuorilta jäänyt vähemmälle huomiolle. Mallin tulisi tulkintani mukaan näkyä kasvatettaville käytännössä kaikkien yhteisön aikuisten johdonmukaisissa toiminnoissa erilaisissa kasvatustilanteissa. Oma kysymyksensä on mallin toimintaedellytykset ja miten siihen sitoutuminen on toteutunut käytännössä.

6.1.5 Mallin ideaalisuus

Kasvatusyhteistyön tarkoituksena on kasvatusta tukevan ajattelutavan kehittäminen. Mallin ajatukset yhteisen arvopohjan luomisesta, yhteishengen tukemisesta, kasvatavasta yhteisöstä ja kasvatuksen korostamisesta kaikessa toiminnassa ovat haastattelujen mukaan ideaaleja, joita kohti kasvatusta yhteisössä tulee kehittää. Tulkitsen näiden ideaalien tarkoituksena olevan synnyttää keskustelua ja ajatuksia kasvatuksesta ja sen suunnasta. Kasvatusyhteistyö pyrkii muokkaamaan kasvatuksen toimijoiden toimintatapoja kohti alueellista yhteistyötä. Kasvatusyhteistyön kehittämisessä on näkemykseni mukaan tähdätty konkreettisen toiminnan ohella kasvatuksen arvoihin ja kasvatuksesta käytävään keskusteluun vaikuttamiseen. Tämä painotus näkyy mediassa keskusteluna kasvatuksesta ja kasvatusyhteistyöstä, mutta ei välttämättä nopeasti näkyvinä muutoksina kasvatuksen todellisuudessa kotona tai muissa kasvuympäristöissä.

6.2 Kasvatustieteen lähestymistapoja postmoderniin yhteiskuntaan

Rinne ym. (2000, 231-233) esittävät kasvatustieteen ratkaisuehdotusten postmodernin kasvatuksen ongelmassa jakautuvan neljään erilaiseen ajatussuuntaan, jotka he luokittelevat seuraavasti:

- 1) Takaisin perusteisiin ajattelu, joka näkee ongelmien olevan seurausta itse kasvatuksessa tapahtuneista muutoksista ja tukeutuu vahvasti kasvatuksen ja koulutuksen perinteisiin muotoihin.
- 2) Uusliberalistinen edistysusko näkee ajankohtaiset ongelmat toisarvoisina sivuvaikutuksina niiden mahdollisuuksien avautumiseen, jota uusi aika avaa kasvatukselle.
- 3) Uutta yksilöllisyyttä ja itsekasvatusta korostava suuntaus, jonka mukaan perinteisen auktoriteetteihin tukeutuvan kasvatuksen sijaan olisi korostettava kasvattajan ja kasvatettavan mahdollisimman tasavertaista vuorovaikutussuhdetta.
- 4) Uutta yhteisöllisyyttä korostava suuntaus, joka korostaa uudenlaisten yhteisöjen muotoutumiseen perinteisten kasvatusyhteisöjen sijaan.

Tutkimuksen perusteella kasvatusyhteistyö on yhdistelmä ensimmäisestä ja neljännestä ajatussuunnasta. Kasvatusyhteistyössä pyritään palaamaan yhteiseen arvopohjaan perustuvaan kasvatukseen kasvatusyhteistyön avulla postmoderneissa verkottuneissa yhteisöissä.

Kasvatusyhteistyöhön viitataan kasvatusta käsittelevässä kirjallisuudessa. Pulkkinen (2002, 165) käyttää kasvatusyhteistyötä esimerkkinä naapureiden ja lähiyhteisön kasvattamisen mahdollisuuksista, lapsen sosiaalista pääomaa lisäävänä tekijänä. Sosiaalinen pääoma on Pulkkinen (2002, 44) mukaan lapsen kasvatusyhteisöltä saamaa alkupääomaa, joka koostuu kolmesta kasvuympäristössä vaikuttavasta tekijästä: arvoista ja normeista, yhteisön tuesta sekä luottamuksesta. Launonen (2000, 329) toteaa kasvatusyhteistyön olevan laaja-alaista, alueellista toimintaa, jossa on mahdollisuudet eettisen kasvatuksen kehittämiseen. Kasvatusyhteistyössä tavoitellaan alueellisen yhteisöllisyyden lisäämistä, johon Pulkkinen ja Launonen edellä viittaavat.

Kasvatustieteen piirissä käydyssä keskustelussa on esitetty erilaisia näkökulmia kasvatuksesta postmodernissa maailmassa. Suoranta (2000, 81-82) pitää kasvatuksen tehtävää tien näyttäjänä kulttuurisiin muutoksiin. Hän esittää luopumista ajattelutavasta, jossa kasvatusta perustuu kasvattajan elämäkokemukseen ja tietämykseen. Kasvatusta tulisi perustua dialogiseen kasvatussuhteeseen, jossa kasvattajan tehtävä on kasvatettavan läpi elämän kestävään itsekasvatustieteen alkuun johdattamista.

Niiniluoto (1994, 331) näkee postmodernin humanismin haasteena. Hänen mukaansa yhtenäisen arvopohjan hylkäämisen ei tarvitse johtaa totuuden, tiedon tai arvojen hylkäämiseen. Postmodernissa tilanteessa arvoja ei tarvitse perustella myyttien, uskontojen tai auktoriteettien avulla, vaan ihmiset voivat omaksua niiden järkevyyden yhteisen kokemuksen, sosiaalisen toiminnan ja demokraattisen keskustelun kautta.

Ojakangas (2000, 27-29, 51-52) taas esittää ajatuksen paluusta tieteellisen tutkimuksen kyllästävästä kasvatustieteen ajattelusta (objektiivisuudesta) kokemukselliseen kasvatustieteen ajatteluun, jossa tärkeimpänä on kasvattajan ja kasvatettavan rakastava huolehtiminen (pietas). Ojakankaan mukaan kasvatusta on olemassa vain kasvattajan ja kasvatettavan välisessä epätasaisessa suhteessa. Kasvatusta on hänen mukaansa aina vallankäyttöä. Kasvatustieteen suhde on aina ylemmän ja alemman välinen hierarkkinen suhde.

6.3 Kasvatusyhteistyö ja sen toteutus postmodernissa ajassa

Tutkimuksessani olen selvittänyt kasvatusilmapiiriä, joissa kasvatusyhteistyö on syntynyt. Olen selvittänyt syntyyn johtaneita syitä, kasvatusyhteistyön toteuttamista ja toteutumista sekä kasvatusyhteistyön merkityksiä. Näitä olen peilannut kirjallisuuden kuvauksiin postmodernista ajasta. Lopuksi esitän kokoavan yhteenvedon tutkimuksen keskeisistä tuloksista: kasvatusyhteistyöstä, sen kehittymisestä ja mahdollisuuksista postmodernissa ajassa.

Kasvatusyhteistyö syntyi Laukaassa vanhempien käynnistämänä hankkeena. Käynnistämisen moottorina toimivat ongelmatilanteet koulussa ja vapaa-ajalla, jotka saivat vanhemmat huolestumaan lasten ja nuorten kehityksestä. Ongelmatilanteet näyttäytyivät kielenkäytön ja käytöksen muuttumisena, lisääntyneenä näpistelyinä, ilkiä ja päihteiden käyttönä. Lasten ja nuorten ongelmat ovat aineiston mukaan seurausta muuttuneista kasvatusolosuhteista kotona ja koulussa ja vapaa-ajan viettämisessä. Taustalla nähdään kasvattajien auktoriteetin ja arvopohjan muuttuneen.

Haastateltujen mukaan kasvatukseen tarvitaan lisää yhteistyötä eri kasvatustahojen välillä, yhteisiä periaatteita ja aikuisten vastuullisuutta kaikkialla, missä lapset ja nuoret liikkuvat. Näiden tavoitteiden saavuttamiseksi käynnistettiin kasvatuskampanja, jonka keskeisenä päämääränä oli kasvatuksen huomioiminen laajasti koko kunnan alueella. Mallin toimintaperiaatteet hyväksyttiin haastateltavien mukaan laajasti ja tehdyillä toimenpiteillä saavutettiin tavoitteeksi asetettuja muutoksia lasten ja nuorten käyttäytymisessä. Toteuttamisessa nähtiin tärkeäksi eräiden keskeisessä roolissa olleiden henkilöiden työpanos. Kasvatusyhteistyön toteuttamisessa koettiin myös vaikeuksia. Sitoutuminen mallin periaatteisiin oli vaihtelevaa. Suunnittelematon ja organisoimaton toiminta vaikeutti käytännön toteuttamista. Kasvatusyhteistyötä toteuttavien henkilöiden siirtyminen muualle nähtiin uhkana toiminnan jatkumiselle. Kasvatusyhteistyöhön ajateltiin liittyvän myös kasvatukselle vieraita tarkoituksia.

Tämän tutkimuksen tulosten valossa ja postmodernin ajan kuvausten perusteella voidaan todeta laajaa yksimielisyyttä olevan ajatuksella, että kasvatusta on eräänlaisessa kriisi- tai murroksessa. Siihen yksimielisyys sekä postmodernin teorioiden että tut-

kimuksen tulosten valossa sitten loppuukin. On olemassa postmodernin ajan hengen mukaisesti erilaisia käsityksiä siitä, mihin kasvatusta tulisi kehittää. Moniarvoistuminen näkyy myös kasvatusyhteistyön toteutuksessa. Erilaisten ristiriitaisten arvojen vallitessa on vaikea, ellei peräti mahdoton saada kaikkien hyväksyntää ja sitoutumista yhteisille periaatteille. Kasvatusyhteistyö saatetaan nähdä projektina, joka ei kosketa tai joka koetaan vieraaksi omalle arvomaailmalle. Toiminnan henkilöityminen on ollut edellytys kasvatusyhteistyön käynnistymiselle ja ylläpitämiselle, mutta henkilöitymisen vuoksi kasvatusyhteistyö on saanut siinä aktiivisesti toimineiden kasvot. Tämä on osaltaan vaikuttanut kasvatusyhteistyöhön suhtautumiseen.

6.4 Tutkimuksen arviointia

Tutkimuksen tehtävänä oli tuottaa uutta tietoa kasvatusyhteistyöstä ja sen syntyyn vaikuttavista tekijöistä. Näkemykseni mukaan tutkimus kuvaa hyvin ilmapiiriä, jossa kasvatusyhteistyö syntyi. Se valottaa myös näkökulmia todellisuuteen, jossa kasvatusyhteistyötä toteutetaan. Tutkimuksen tuloksiin vaikuttavat tehdyt valinnat ja rajaukset niin tutkimustehtävässä, aineiston hankinnassa, teoreettisen viitekehyksen valinnassa kuin myös analysointitavassa. Tutkimuksen tulokset ovat perusteltuja valitusta näkökulmasta. Tutkimuksessani painottuu postmoderni näkökulma ajan tulkitsijana. Postmodernin teoriat selittävät kasvatusyhteistyön syntyä ja laajaa kiinnostusta sitä kohtaan. Näin siitäkin huolimatta, että eräissä tutkielman tekemisen ohjeistuksissa (mm. Karisto & Seppälä 2004, 37) keskeisiä postmodernin teorioita pidetään liian etäisinä käytännön tutkimuskohteista. Toisenlaisen viitekehyksen valitsemisella olisi varmasti ollut vaikutuksia tulkintaan ja tuloksiin, kasvatusyhteistyö olisi näyttäytynyt erilaisesta näkökulmasta.

Tutkimustani voisi luonnehtia kuvailevaksi ja tietoa tuottavaksi. Tutkimuksen tulosten yleistettävyydestä laadullinen tutkimus poikkeaa Alasuutarin (1994, 219-222) mukaan kvantitatiivisesta tutkimuksesta. Tapaustutkimuksessa yleistämisen sijasta tulokset suhteutetaan osaksi laajempaa kokonaisuutta. Tutkittavat yksittäistapaukset suhteutetaan laajempiin väestöryhmiin. Tämän tutkimuksen kohteena olevat kasvatuksessa tapahtuneet muutokset ja niihin vastaaminen herättävät keskustelua Laukaata laajemminkin. Kasvatusyhteistyö voidaan nähdä vastauksena kasvatuksen haastei-

siin ja tämän tutkimuksen keskeisten tulosten perustella on mahdollista arvioida kasvatusyhteistyön toteuttamisen lähtökohtia ja toteuttamiskelpoisuutta.

Tulevissa kasvatusyhteistyön tutkimuksissa hedelmällinen lähtökohta voisi olla kasvatusyhteistyön vaikuttavuuden tutkimus, jossa näkökulmana voisi olla kasvatusyhteistyön vaikutus kasvattajien ja nuorten asenteisiin. Kasvatusyhteistyön tutkimusta voisi laajentaa eri kasvatusyhteistyötä tekeviä paikkakuntia vertailevaksi tutkimukseksi. Mielenkiintoinen tutkimuskohde olisi tutkia median kasvatusyhteistyöstä välittämää kuvaa. Näkökulmia avaavaa voisi olla myös eri oppilaitoksissa tehtyjä kasvatusyhteistyötä käsitteleviä opinnäytetöitä kokoava ja analysoiva tutkimus.

Kasvatusyhteistyö on ollut tutkimuskohteena haastava ja mielenkiintoinen. Tutkimusprosessi on kestänyt pitkään, haastatteluista tutkimusraportin valmistumiseen on aikaa kulunut lähes kolme vuotta. Henkilökohtaisten elämäntilanteiden vaikutus tutkimusprosessiin on ilmeinen. Työskentelyn epäsäännöllisyys on vaikuttanut työskentelytehoon, tauon jälkeen on ollut vaikeaa palauttaa mieleen tutkimuksen työskentelyvaihetta. Työskentelyn ohjaus on ollut elämäntilanteestani ja asuinpaikastani johtuen joustavaa ja tarpeitteni mukaiseksi sovellettua. Ohjauksen hankkiminen on ollut oman harkintani varassa. Välillä työskentelyssä on ollut hetkiä, jolloin tutkimuksen tekemisen suunta on ollut hukassa. Säännöllinen ohjaus olisi estänyt tällaisten tilanteiden syntymistä sekä nopeuttanut ja helpottanut työskentelyäni. Se olisi kuitenkin vaatinut tilanteessani erityisjärjestelyjä.

Tutkimusprosessin ja raportin kirjoittaminen eivät edenneet lineaarisesti alkupisteestä loppuun, vaan eri aikoina syntyneet osat täydentyivät hitaasti yhtenäiseksi kokonaisuudeksi. Järjestelmällinen eteneminen tutkimuksen tekemisessä olisi tehostanut ajankäyttöä ja rytmittänyt työskentelyä. Toisaalta halusin pitää silmät auki vaihtoehdoille ratkaisuille tutkimuksen kuluessa. Tutkimusprosessin keston ja luonteeseen olisi pystynyt vaikuttamaan järjestämällä aikaa yhtäjaksoiseen työskentelyyn. Samalla ohjauksen olisi voinut sopia säännöllisesti tapahtuvaksi. Väitän, että helpoimmin ja nopeimmin opinnäytetyönä tehdyn tutkimuksen olisi saanut valmiiksi valitsemalla vähemmän kiinnostavan aiheen ja lyömällä lukkoon valmistumispäivämäärän. Prosessini kulki pitempää polkua. Olen saanut tutkimuksestani oppimisen ja onnistumisen kokemuksia ja ehtinyt syventymään tutkimusaiheeseen kunnolla. Kaikista pon-

nisteluita ja tuskankin tuntemuksista huolimatta olen tyytyväinen työskentelyyn ja työni tuloksiin. Tutkimuksessa näkyy vahvasti oman käden jälki. Se tarkoittaa tehtyjen ratkaisujen perustelemista objektiivisuuden näkökulmasta.

Kasvatusyhteistyöstä nousevat näkökulmat antavat aihetta ajatteluun kasvatuksesta: sen nykyisestä tilanteesta, mahdollisuuksista ja haasteista. Tutkimus valottaa kasvatuksen kenttää, jossa toimiminen tulee olemaan luokanopettajanopettajan työni arkipäivää.

7 LÄHTEET

Alasuutari, P. 1994. Laadullinen tutkimus. Tampere: Vastapaino.

Alasuutari, P. 2005. Yhteiskuntatutkimuksen etiikasta. Teoksessa Räsänen, P., Anttila, A-H. ja Melin, H. (toim.) Tutkimusmenetelmien pyörteissä. Sosiaalitutkimuksen lähtökohdat ja valinnat. Jyväskylä: PS-Kustannus.

Antikainen, A. 1998. Kasvatus, elämäntulkku ja yhteiskunta. Porvoo: WSOY.

Antikainen, A., Rinne, R. ja Koski, L. 2000. Kasvatustutkimus. Helsinki: WSOY.

Bauman, Z. 1996. Postmodernin lumo. Suom. J. Vainonen. Tampere: Vastapaino.

Bauman, Z. 2002. Notkea moderni. Suom. J. Vainonen. Tampere: Vastapaino.

Beck, U. 1995. Poliittikan uudelleen keksiminen: Kohti refleksiivisen modernisaation teoriaa. Teoksessa Beck, U., Giddens, A. ja Lash, S. Nykyajan jäljillä. Suom. L. Lehto. Tampere: Vastapaino.

Giddens, A. 1995. Elämää jälkitraditionaalisessa yhteiskunnassa. Teoksessa Beck, U., Giddens, A. ja Lash, S. Nykyajan jäljillä. Tampere: Vastapaino.

Eskelinen, A. 2000. Rakkautta ja rajoja kasvatukseen. Toim. J. Hämäläinen. Helsinki: Kirjapaja.

Eskola, J. ja Suoranta, J. 2001. Johdatus laadulliseen tutkimukseen. 5. painos. Tampere: Vastapaino.

Eskola J. ja Vastamäki J. 2001. Teemahaastattelu: opit ja opetukset. Teoksessa Aaltola J. ja Valli R. (toim.) Ikkunoita tutkimusmetodeihin I. Metodien valinta ja aineiston keruu: virikkeitä aloittavalle tutkijalle. Jyväskylä: PS-kustannus.

Hautamäki, A. 1996. Individualismi on humanismia. Teoksessa Hautamäki, A., Lagerspetz, E., Sihvola, J., Siltala, J. ja Tarkki, J. Yksilö modernin murroksessa. Tampere: Gaudeamus.

Hirsjärvi, S., Remes P. & Sajavaara P. 1997. Tutki ja kirjoita. 1. painos. Helsinki: Kirjayhtymä.

Hoikkala, T. 1993. Katoaako kasvatus, himmeneekö aikuisuus? Aikuistumisen puhe ja kulttuurimallit. Helsinki: Gaudeamus.

Karisto, A. ja Seppälä, U. 2004. Maukas gradu. Valmistusvihjeitä tutkielman tekijöille. Tampere: Vastapaino.

Kasvatus tulevaisuuteen –hanketiedotteet 2002-2004. Suomen kuntaliitto. Julkaisemattomia.

Kujala, M. ja Ojanperä, A.-M. 1997. Tapaustutkimus Laukaan kasvatusprojektista – vanhempien käsityksiä kasvatusvastuusta, -arvoista ja -yhteistyöstä. Jyväskylän Yliopisto. Opettajankoulutuslaitos. Kasvatustieteen pro gradu -tutkielma. Julkaisematon.

Kuntaliiton internetsivut. <URL: <http://www.kunnat.net>>. 17.05.2005.

Laukaan kunnan internetsivut. <URL: <http://www.laukaa.fi>>.17.05.2005.

Laukaan mallin päivitys kevät 2003. Kasvatusyhteistyötä tukevia / Kasvatusyhteistyöhön liittyviä toimintoja Laukaan kunnassa. Kasvatusyhteistyö r.y. Julkaisematon.

Launonen, L. 2000. Eettinen kasvatustajattelu suomalaisen koulun pedagogisissa teksteissä 1860-luvulta 1990-luvulle. Jyväskylä studies in education, psychology and social research 168. Jyväskylä: Jyväskylän Yliopisto.

Lähteenmaa, J. 2001. Myöhäismoderni nuorisokulttuuri. Tulkintoja ryhmistä ja ryhmiin kuulumisen ulottuvuuksista. 2. painos. Nuorisotutkimusseura Julkaisuja 14.

Niiniluoto, I. 1994. Järki, arvot ja välineet. Kulttuurifilosofisia esseitä. Helsinki: Kustannusosakeyhtiö Otava.

Ojakangas, M. 2000. Pietas – kasvatuksen mahdollisuus. Summa.

Peuhkuri, T. 2005. Tapaustutkimuksen valinnat. Esimerkkinä Saaristomeren rehevöitymis- ja kalankasvatuskiista. Teoksessa Räsänen, P., Anttila, A-H. ja Melin, H. (toim.) Tutkimusmenetelmien pyörteissä. Sosiaalitutkimuksen lähtökohdat ja valinnat. Jyväskylä: PS-Kustannus.

Pulkkinen, L. 1994. Millaista lastenkasvatusta nykytutkimus suosittelee? Teoksessa J. Virkki (toim.) Ydinperheestä yksilöllistyviin perheisiin. Jyväskylä: WSOY.

Pulkkinen, L. 2002. Mukavaa yhdessä. Sosiaalinen alkupääoma ja lapsen sosiaalinen kehitys. Jyväskylä: PS-Kustannus.

Puolimatka, T. 1995. Kasvatus ja filosofia. Helsinki: Kirjayhtymä Oy.

Puolimatka, T. 1999. Kasvatuksen mahdollisuudet ja rajat. Minuuden rakentamisen filosofia. Helsinki: Kirjayhtymä Oy.

Puuronen, V. 1997. Johdatus nuorisotutkimukseen. Nuorisotutkimusseura ry: Tutkimuksia 4/97. Tampere: Vastapaino.

Rinne, R. ja Salmi, E. 1998. Oppimisen uusi järjestys. Uhkien ja verkostojen maailma koulun ja elämänmittaisen opiskelun haasteena. Tampere: Vastapaino.

Rinne, R., Kivirauma, J. ja Lehtinen, E. 2000. Johdatus kasvatustieteisiin. Helsinki: WSOY.

Siljander, P. 2000. Kasvatus kadoksissa? Teoksessa P. Siljander (toim.): Kasvatus ja sivistys. Helsinki: Gaudeamus

Siljander, P. 2002. Systemaattinen johdatus kasvatustieteeseen. Helsinki: Otava.

Suoranta, J. 2000. Kasvatuksellisesti näkeväksi. 3. uudistettu painos. Tampere: Tampereen Yliopistopaino Oy.

Suoranta, J. 2003. Kasvatus mediakulttuurissa. Mitä kasvattajien tulee tietää? Tampere: Vastapaino.

Syrjälä, L. 1994. Tapaustutkimus opettajan ja tutkijan työvälineenä. Teoksessa Syrjälä, L., Ahonen, S., Syrjäläinen, E. ja Saari, S. Laadullisen tutkimuksen työtapoja. Helsinki: Kirjayhtymä Oy.

Syrjäläinen, E. 1994. Etnografisen opetuksen tutkimus: kouluetnografia. Teoksessa Syrjälä, L., Ahonen, S., Syrjäläinen E. ja Saari, S. Laadullisen tutkimuksen työtapoja. Helsinki: Kirjayhtymä Oy.

Toiskallio, J. 2001. Postmodernin pedagogiikka – Kuinka käy toimintakyvyn ja viisauden. Teoksessa Huhmarniemi, R., Skinnari, S. ja Tähtinen, J. (toim.) Platonista Transmoderniin. Juonteita ihmisyyteen, ihmiseksi kasvamiseen, oppimiseen ja opetukseen. Suomen Kasvatustieteellinen Seura: Kasvatusalan tutkimuksia 2.

Törmä, S. 1997. Postmoderni maailma ja kasvu eettiseksi subjektiksi. Kasvatus 28 (3), 211-220.

Värri, V-M. 2000. Hyvä kasvatus – kasvatus hyvään. Dialogisen kasvatuksen filosofinen tarkastelu erityisesti vanhemmuuden näkökulmasta. 3. painos. Tampere: Tampere University Press.

Ziehe, T. 1991. Uusi nuoriso. Epätavallisen oppimisen puolustus. Suom. Raija Siironen ja Jussi Tuormaa. Tampere: Vastapaino.

Yhdessä elämään –kasvatusyhteistyön tilannetiedotteet vuosilta 1995-2000. Julkaisemattomia.

7.1 Liitteet

Liite 1, Haastattelun teemarunko:

Henkilökohtainen kasvattajana toimiminen.

Miten olet/olet ollut tekemisissä lasten kanssa? Koetko osallistuvasi lasten kasvatukseen? Millaisissa kasvattajan tehtävissä koet toimivasi/toimineesi?

Mallin kehitysvaiheet ja –tapahtumat.

Mitä marraskuussa 1995 Laukaassa tapahtui ja mitä siitä on seurannut laukaalaisille?

Mitä ajattelit ja olet ajatellut kasvatusyhteistyöhankkeesta sen eri vaiheessa?

Oletko tuntenut osallistuneesi kasvatusyhteistyöhön? Millä tavoin?

Onko mielestäsi kasvatusyhteistyöstä ollut hyötyä lasten ja nuorten kasvatuksessa?

Mitä hyötyä?

Millä tavoin mallin ajatellaan tukevan vanhemmuutta ja millaiset ovat käsitykset vanhemmuudesta?

Millainen on mielestäsi hyvä vanhempi/opettaja/poliisi?

Mikä tekee hyvästä kasvattajasta hyvän?

Mitä asioita pidät tärkeinä lasten ja nuorten omaksua?

Käsitykset kasvatusvastuusta ja sen jakautumisesta.

Mitkä tahot toimivat kasvattajina?

Kenellä/keillä mielestäsi on vastuu lapsen kasvatuksesta?

Mitkä tahot näistä ovat kaikkein tärkeimpiä kasvattajia?

Millaisten motiivien ja arvojen haastateltavat näkevät olleen vallitsevia mallin käynnistämässä ja leviämässä?

Miksi tällainen hanke mielestänne on käynnistynyt?

Mitkä ovat nykyajan erityispiirteitä, joita olet huomannut elämässäsi?

Miten ajattelet Yhdessä elämään –kasvatusyhteistyön soveltuvan nykyaikaan?

Mitkä asiat ovat olleet edistämässä mielenkiintoa mallia kohtaan?

Mitä asioita on ollut hidastamassa mallin leviämistä?

Mitä ajattelet kasvatusyhteistyön tulevaisuudesta Laukaassa/muualla Suomessa?

liite 2, Tutkimuspyyntö

Hämeenlinna 9.9.2002

Hei!

Olisiko Teillä mahdollisuus osallistua Yhdessä elämään –kasvatusyhteistyötä koskevan Pro Gradu -tutkimukseni haastatteluihin?

Olen valmistelemassa luokanopettajan opintoihin kuuluvaa päättötyötäni Hämeenlinnan Opettajankoulutuslaitoksella Yhdessä elämään –kasvatusyhteistyöstä Laukaassa. Työssäni haastattelen muutamia laukaalaisia, jotka ovat olleet esillä lehdissä. Haastattelut tapahtuvat 14.-20.10.2002 välisenä aikana Laukaassa tai lähiympäristössä valitsemassanne paikassa ja valitsemananne aikana. Haastatteluihin tulee varata aikaa noin tunnin verran. Haastattelut ovat luottamuksellisia ja haastateltavien henkilöllisyydet tulee kaikissa tutkimuksen vaiheissa olemaan vain tutkimuksen tekijän käytettävissä.

Pyydän ilmoittamaan halukkuudestanne ja mahdollisuudesta osallistua haastatteluun alla olevalla ilmoituksella tämän kirjeen mukana olevassa kirjekuoressa syyskuun loppuun mennessä. Liitteenä on haastattelussa käsiteltäviä teemoja, joista voidaan tarpeen mukaan myös poiketa. Vastaan mielelläni kaikkiin haastatteluun ja tutkimukseen liittyviin kysymyksiin.

Kiitollisena vastauksianne odottaen: Sampo Sandell

Leikkaa

Nimi

Osoite

Puhelin

Haluaisin osallistua haastatteluun: 14.10. klo _____ 15.10. klo _____
16.10. klo _____ 17.10. klo _____ 18.10. klo _____ 19.10. klo _____
20.10. klo _____

valitsemassani paikassa, joka on _____
ja jonka osoite on _____.

- Haluan osallistua haastatteluun, mutta muulloin kuin em. aikoina.
 En halua tällä kertaa osallistua lainkaan haastatteluun.

Päiväys ja allekirjoitus

Liite 3, Haastatteluihin tutustumispyyntö

Raumalla 20.07.2005

HEI!

Haastattelin sinua loppuvuodesta 2002 kasvatusyhteistyötä koskevaa opinnäytetutkimustani varten. Omien perhe- ja työkiireiden vuoksi tutkielmani valmistumisen on siirtynyt suunnitellusta ja olen vihdoin saamassa sen valmiiksi. Haastattelujen yhteydessä sovimme siitä, että saat nähtäväksi haastattelun kirjoitettuna, kaikista haastatteluista tekemäni tulkinnat ja raportissa käyttämäni lainaukset.

Haastattelin kuutta laukaalaista henkilöä, jotka tavalla tai toisella olivat osallistuneet kasvatusyhteistyöhön. Henkilöt on esitelty tutkielmassa kasvatusyhteistyöhön osallistumisen mukaisesti. Sinusta tutkielmassa käytettävä nimitys on esitetty mukana olevissa papereissa ennen tulkintojen esittämistä. Mahdolliset huomautukset ja korjaus ehdotukset nimityksen suhteen pyydän lähettämään allekirjoittaneelle ohessa olevassa kuoressa. Tutkielma julkaistaan Pro gradu –opinnäytetyönä Tampereen Yliopistossa ja sitä painetaan 6 kappaletta yliopiston kirjaston, yliopiston laitosten ja allekirjoittaneen käyttöön. Lisäksi työ on syksystä alkaen nähtävänä internetissä osoitteessa: <http://tutkielmat.uta.fi>.

Lähetän luettavaksesi 2 paperinippua. Toisessa on haastattelu sanasta sanaan kirjoitettuna ja toisessa kaikista haastatteluista tekemäni tulkinnat. Haastattelut on kirjoitettu sanasta sanaan puhekielellä sellaisena, kun ne kasettinauhalta ovat olleet kuultavissa. Tutkimuksessani pääpaino on ollut haastateltavan antamien merkitysten etsiminen. En ole kiinnittänyt huomiota puhekielen sana- ja lauserakenteellisiin seikkoihin. Kirjoitettua puhekieltä ei siis pidä säikähtää.

Tulkinnat on koostettu kaikkien kuuden haastattelijan ajatuksista, näkemyksistä ja heidän antamista merkityksistä kasvatusyhteistyöstä ja sen toteutuksesta. Yksittäiset haastattelut eivät siis korostu. Lainauksiin on valittu vain pieniä katkelmia joistakin haastatteluista esimerkkeinä tukemaan tehtyjä tulkintoja.

Pyydän ystävällisimmin tutustumaan haastatteluun, tehtyihin tulkintoihin ja raportissa käyttämiini lainauksiin. Mikäli lisättävää tai korjattavaa on, pyydän palauttamaan haastattelut ja tulkinnat lainauksineen 20.08.2005 mennessä ohessa olevassa kuoressa allekirjoittaneelle. Osoite on valmiina kuoressa ja postimaksu maksettu. Mikäli lisäyksiä ja korjauksia ei tarvitse tehdä, voitte pitää haastattelut ja tulkinnat muistoina haastattelutilanteesta. Kaikki haastattelut olivat välttämättömiä lopputyötäni ajatellen. Kaikkien haastateltavien kanssa oli ilo keskustella kasvatusyhteistyöstä ja kasvatuksesta yleensä. Te laukaalaiset olette näiden kokemusten perusteella avoimia ja mukavia ihmisiä. Sydämellinen kiitos vaivannäöstänne, uskon haastatteluista saamillani kokemuksilla ja näkemyksillä olevan runsaasti käyttöä luokanopettajan työssäni.

Ystävällisin terveisin: Sampo Sandell

Ps. Vastaa mielelläni kaikkiin tutkimusta koskeviin kysymyksiin ja tiedusteluihin.